БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 207 (8732)
СЕНТЯБРИИН 2
ВТОРНИК
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн (1-дэхи нюур).

Гүрэндэ таряа худалдаха, үрэһэ хүрэнгэ хааха түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэе (1-дэхи нюур).

БУРЯДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫН СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ. Ашагта малтамалай промышленностиин түрүү хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха тухай (1-дэхи нюур).

БАГШАНАР, ҺУРАГШАД! Һуралсалай шэнэ жэлдэ эрхим амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди (2-дохи нюур).

«Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу (2-дохи нюур).

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ (2-дохи нюур).

Е. Таряшинов.—Аймагайнгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгын зарим асуудалнууд тухай (2-дохи нюур).

Б. Гылыков.— Мартагдашагүй хубилалта (3-дахи нюур).

Цэдэн Галсанов.—Галуута Нуурай шэнэ үльгэр (3-дахи нюур).

Н. Николаев.— Спортын һонинууд (4-дэхи нюур).

Н. Чигирь.— Уласхоорондын шэнжэлэл (4-дэхи нюур).

ХИЛЫН СААНАҺАА (4-дэхи нюур).

Һурагшадые ажалда бэрхэ болохоор хүмүүжүүлхэ

Үсэгэлдэр республикымнай һургуулинуудта һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Олон мянган һурагшад зунайнгаа амаралтые ашатай туһатайгаар үнгэргөөд, дахинаа партадаа һууба. Тэдэнэр эрдэм ухаанай үндэһэ һуурииие шудалхатаяа хамта, ажал хүдэлмэриин дүй дуршэлтэй болоод, Эхэ орон дотороо коммунизмын һаруул һайхан ордониие өөһэдынгөө гараар барилсаха зорилготой.

Мүнөө үедэ юрэнхы һуралсалай һургуулинуудай урда хүндэтэйшье, харюусалгатайшье шэнэ зорилгонууд табигданхай. Ургажа ябаһан залуу үетэниие ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ бэлдэлгэ, залуушуулые социалистическэ обществын ёһо гуримые гүнзэгыгөөр хүндэлдэг болгохоор хүмүүжүүлгэ хадаа манай һургуулиин гол зорилгонь болоно гэжэ комсомолой XIII съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ һэн. Эрдэм наукын үндэһэ һуури һайнаар мэдэдэг, ажал хүдэлмэри эрхимээр хэжэ шададаг хүнүүдые һургуулинууд бэлдэхэ уялгатай гэжэ партимнай заана.

Партиингаа иимэ заабариие нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ хэрэгтэ мүнөө эхилһэн һуралсалай шэнэ жэл горьтойхон үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэритэй һурагшадые танилсуулхаар хараалагдаһан һуралсалай шэнэ түсэбэй ёһоор республикымнай олонхи дунда һургуулинууд хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Недели соо 8-дахи классайхид 3 час, 9—10-дахи классайхид 4—4 час үйлэдбэриин үндэһэ һууриие шудалхаар хараалагданхай. Гадна, урогуудһаа гадуур эдэ классуудай һурагшад өөһэдөө шэлэжэ, машина, техникэ шудалха, элдэб ярхалалга, байрын ажал хэхэ болоно. Иимэ шухала зорилго һайнаар дүүргэхэ хэрэгтэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулха уялгатай.

Һурагшадые ажал хүдэлмэридэ дуршүүлхэ тушаа республикымнай олон һургуулинууд ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Энэ талаар Баргажанай, Заиграйн, Хэжэнгын, Хойто-Байгалай аймагуудай олохон һургуулинуудые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хойто-Байгалай Нижне-Ангарскын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ тэндэхи барилгын-монтажна участок дээрэ хүдэлхэ зуураа, ажалай һайн дүй дуршэлтэй боложо байһанаа харуулаа. Тэдэнэр барилгада бетон зүбөөр хэрэглэхэ, хирпиисэ өөһэдөө хэхэ гэхэ мэтэ орёо хүдэлмэри эрхим һайнаар хээ. Мүн зунайнгаа амаралтын үедэ малай байра шуугаар бариһан Хэжэнгын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшадые магтамаар. Тэдэнэр үйлэдбэриин бригада боложо, багша Цыдып Гармаевич Цыренжаповай хүтэлбэри доро 40 хоногой туршада 100 үнеэнэй байха байра барижа, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үгэһэн байна. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа яһала олон. Һурагшадые ажал хүдэлмэридэ бэрхэ болохоор хүмүүжүүлжэ байһан багшанарaймнай хэшээл оролдолго эдэ жэшээнүүд дээрэһээ элеэр харагдана бшуу.

Политехническэ һуралсал бэелүүлхэдэ һургуулиин һуралсалай-материальна база шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Үнэхөөрөөшье, һуралсалай һайн мастерской соо, һуралсалай-туршалгын ёһотой талмай дээрэ, элдэб кабинедүүд соо һурагшад үзэһэн юумэеэ бодото ажал дээрэ хэрэглэжэ шадаха байна ха юм. Тиимэ болохолоороо һургуули бүхэниие һуралсалай һайн базатай болгохо тон шухала. Республикымнай промышленна предприятинууд, колхоз болон РТС-үүд һуралсалда хэрэглэжэ боломоор машина, техникэ һургуулинуудта яһала үгэдэг болонхой. Жэшээнь, һүүлэй үедэ гансахан Заиграйн аймагай һургуулинуудта политехническэ һуралсалда хэрэгтэй болохо 100 мянган түхэригэй тон шухала түхеэрэлгэнүүд бусаалтагүйгөөр үгтэһэн байна. Энэ аймагай Онохойн лесокомбинат, Хандагатайн леспромхоз һургуулинуудта илангаяа ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Жэшээнь, Онохойн лесокомбинат тэндэхи долоон жэлэй һургуулида шэнэ байшан, дунда һургуулидань һуралсалай мастерской болон спортивна зал барижа байна. Тэрэшэлэн колхозуудшье һургуулида барилга хэдэг болоо.

Гэхэ зуура, һурагшадые ажалда бэрхэ болохоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дутуу дунданууд үшөөл дайралдаһаар. Зарим предмедүүд ажабайдалтай, үйлэдбэритэй ямаршье холбоогүйгөөр заагдана. Зэдын, Хориин, Кударын, Тарбагатайн аймагуудай зарим һургуулинуудта политехническэ һуралсалда хабаатай предмедүүдые нёдондо жэлдэ үзэхэдөө лабораторно хүдэлмэри тон багаар хэдэг байһан юм. Иимэ ябадал саашадаа тэсэшэгүй. Илангаяа һуралсалай шэнэ түсэбөөр хараалагдаһан үйлэдбэриин үндэһэ һууритай танилсаха урогуудые һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ һайнаар хэхэ гээшэ ехэ удхашанартай.

Мүнөө һургуулинуудай урда шэнэ зорилгын табигдаад байхада республикын Гэгээрэлэй министерство, тэрэнэй нютагуудтахи эмхи зургаанууд, багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт һургуулиин хүдэлмэриие ходо хинан шалгажа, эрхим багшанарай дүй дуршэлые олоной дунда дэлгэрүүлхэ, багшанарта бодото туһаламжа үзүүлжэ байха зорилготой. Тэрэшэлэн нютагуудтахи партийна, советскэ, арадай гэгээрэлэй органууд бүгэдэниитын һуралсалые бэелүүлжэ, һургуулиин наһанай бүхы үхибүүдые һургаха, тэдэнэй һуралсалаа орхихо ябадалтай эрид тэмсэхэ уялгатай. Илангаяа колхозууд үхибүүдэйнгээ һурадаг һургуулинуудай дэргэдэ интернадуудые, хамтын байрануудые бариха зэргэтэй.

Бүхы олониитын зорилго юуб гэхэдэ, ургажа ябаһан залуу үетэниие коммунистическэ ёһоор, ажал хүдэлмэридэ бэрхэ болохоор хүмүүжүүлхэдэнь һургуулинуудта туһаламжа үзүүлхэ ушартай.

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн августын 29-дэ Эрхүүдэ нээгдээ. РСФСР-эй Культурын министерство ВЦСПС-тэй хамта тус зүблөө зарлаа юм. Ойлгуулламжа-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ библиотекэнүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалда зорюулагдаһан энэ зүблөөндэ Уралһаа Номгон океанай эрье хүрэтэрхи газар дээрэ байдаг 20 хизаар, область, автономно республикануудай түлөөлэгшэд хабаадалсана.

Мүнөө Советскэ Союзда гүрэнэй болон профсоюзай 400 мянга гаран библиотекэ хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй нилээд олониинь оронoймнай зүүн зүгтэ байдаг гэжэ РСФСР-эй Культурын министрын нэгэдэхи орлогшо И. П. Кондаков оролто үгэ соогоо тэмдэглэбэ. Хэрбээ 1914 ондо хаанта Россида 11 мянган хүндэ нэгэ библиотекэ хүрэдэг байгаа һаань, мүнөө тэды шэнээн зондо 350 библиотекэ хүртэнэ. Российска Федерациин библиотекэнүүдһээ ном абажа уншагшадай тоо 27 миллион хүн болоо. Гансал үнгэрэгшэ жэлдэ хахад миллиард гаран ном тэдээндэ үгтэһэн байна.

Сталинск, Свободный городой библиотекэнүүдтэ, Тайшет, Доодо Үдэ болон Сибирь, Алас Дурна зүгэй бусад хэдэн районно библиотекэнүүдтэ олониитын-политическэ литература дэлгэрүүлхэ талаар һайн амжалта туйлагдаа гэжэ нүхэр Кондаков тэмдэглэбэ.

Зүүн Сибириин шэнэ барилганuудта библиотекэнүүдэй яажа хүдэлмэрилдэг тухай элидхэл Культурын Эрхүүгэй областной управлениин начальник С. И. Ломоносов хээ.

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн 5 үдэр үргэлжэлхэ.

Гүрэндэ таряа худалдаха, үрэһэ хүрэнгэ хааха түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэе

Механизаторнуудай мүрысөөн

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ургаса хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байнхай.

Шэнэ, түрүү арга—амяарлан хуряалга эндэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. 803 гектар шэниисэ, хара таряаниинь амяарлан хуряагдаа.

Колхозой механизаторнууд шэнэ ургасынгаа таряае гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр, урдынхиһаа богонихон болзорто хуряажа абаха зорилгоор хоорондоо мүрысөөд, амжалтатайгаар ажаллажа байна.

Шадабари дүршэл ехэтэй лафетчик Петр Афанасьевич Вершинин механизаторнуудай мүрысөөе толгойлно. Энэ нүхэрнай 20 үдэрэй туршада 600 гектар хадаха уялга абаад, бусадые мүрысөөндэ уриһан юм. Мүнөө үдэртөө 35 гектар хүрэтэр хадана. Тэрэнэй уряае лафетнэ жаткын машинистнууд халуунаар дэмжэн, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Жаткаяа хаһа саг соонь заһабарилаад, тоһодоод, техническэ харууһа хангаад байбал, тэгшэ һайн газарта үдэр соо 50 гектар хүрэтэр хадажа болохо гэжэ мэдүүлнэ. Энэ үүсхэлыень залуу механизаторнууд Александр Якимов, Иван Хохолов, Виктор Зайцев болон бусад һайшаан дэмжэнэ. Тиигээд тэдэнэр халаанайнгаа даабариие холо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

Комбайнер Павел Шишмарев даабаряа 200—250 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Мүн хадаһан таряа хуряадаг комбайнернууд Георгий Синюшкин, Базар Цыренов, Леонтий Вершинин гэгшэд эрхимээр хүдэлнэ.

Эндэхид амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар август һара соо гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхээр шиидэнхэй. Мүнөө шэнэ ургасын 350 центнер таряан гүрэндэ тушаагдаад байна.

С. Табдаев.

Зэдэ.

Комбайнер Мясниковой амжалта

«Рассвет» колхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ түгэсхэхөөр шиидээд, халаанайнгаа даабариие хүн бүхэн үлүүлэн, һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

Дүршэл ехэтэй, харюусалгата ажалдаа оролдосотой, нягтаар хандадаг комбайнер Константин Мясников «С-6» комбайнаар таряа хуряахадаа халаанайнгаа даабариие 2,5 дахин дүүргэнэ.

А. Чебунин.

Тарбагатай.

Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ

Бичурын аймагай 19-дэхи партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид энэ жэлдэ яһала һайн ургаса ургуулаа.

Шэнэ ургасаяа эрхим шанартайгаар, богони болзорто хуряажа абахын тула механизаторнууд, колхознигууд хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхи оролдосотойгоор ажаллаба. Тиигэжэ гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө энэ колхоз үлүүлэн дүүргэжэ, 30.600 пүүд ороoһо таряа тушаагаа.

Мүн аймагай «Ленинский путь», «Победа», Сталинай (Мэргэнтэ), Ленинэй, Кировэй (Бичура) нэрэмжэтэ колхозууд таряа худалдаха түсэбөө дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ түсэбһөө гадуур таряа худалдажа байнхай.

М. Смолин.

Амяарлан хуряалга тоонгүй байһаар дээрээ ортобо

Кабанскын аймагай колхозууд энэ жэлдэ яһала һайн ургаса ургуулаа. Аймаг дотор дунда зэргээр гектар бүриин 10—12 центнер таряан хуряагдана.

Гэбэшье, аймагай олонхи колхозууд таряа хуряалгадаа һайса бэлдэнгүй орожо, энэ шухала хүдэлмэриие эмхигүй, аали нобшоор ябуулна. Аймаг дотор бүхы дээрээ 10 мянган гектар ороoһо таряан хуряагдаха ёһотой аад, оройдоол 1300 гектар хуряагдаад байна.

Ямар шалтагаанһаа иимэ байдал тохёолдооб гэхэдэ, олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалгые тоонгүй, таряагаа комбайнаар сэхэ хадахаяа хүлеэжэ, үнэтэ сагаа үнгэргэһэн байха юм. Һүүлэй үе болотор лафетнэ жатка, комбайнууд булта хэрэглэгдээгүй.

Жэшээнь, «Восход», Кировэй, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд таряа хуряалгада бүхы машина, техникэеэ ябуулнагүй. 14 хоногой туршада «Восход» колхоздо оройдоол 20-ёод гектар таряан амяарлан хадагдаа. Харин тиихэдэ тус колхозой таряан айража унахадаа хүрөөд байнхай. «Забайкалец» колхоздо нэгэ лафетнэ жатка таряа хадаха гэжэ гараһан аад, биратай юумэ хэнгүй эбдэршоо.

Амяарлан хуряалгые үргэнөөр хэрэглэн, таряа хуряалгые түргэдхэхэ тухайда дээрэ хэлэгдэһэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ яаралтайгаар абаха зэргэтэй.

М. Николаев.

Таряа хуряалгаяа богони болзорто тушааха гэһэн уялгаяа Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Колхозой түрүү бригаданууд шэниисэ, хара таряагаа 10-аад үдэрэй туршада хадажа дүүргээд, һүүлэй мэдээгээр энэ колхоз түсэбһөө гадуур 4 мянга гаран центнер таряа гүрэндөө тушааһан байна. Хамтадаа энэ колхоз Эхэ орондоо 10-аад мянган центнер таряа худалдаа.

Таряа тушаалтын хажуугаар тус колхоз ерэхэ жэлэйнгээ тарилгада хэрэглэгдэхэ, үрэһэ хүрэнгэеэ хаажа дүүргэхэ дүтэлөө. **Зураг дээрэ:** колхозой тоог дээрэ таряан сэбэрлэгдэжэ байна.

А. Истоминой фото.

Гээлтэ хороолтотой тэмсэнэгүй

Иволгын аймагта таряа хуряалга эхилһээр аяар 16—17 хонобошье, олонхи колхозууд таряанайнгаа миил 25—30 процентыень хуряагаад байнхай. Зарим колхозууд мүнөө болотор, «эмхидхэлэй үеһөө» гараадүй, ургаса хуряалгада хүсэд жэгдэржэ ороодүй байһаар. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгэдээ һамааржа, таряа хуряалгын шухала хүдэлмэридэ анхаралаа ёһоор табинагүй, тэндэхи ажалые хинан шалганагүй, бодотоор хүтэлбэрилнэгүй. Тиимэһээ таряа хуряалга дээрэ ажалай эмхидхэл тон һула. Ороoһо таряаншье муу шанартайгаар абтажа, гээлтэ хоролтодо ехээр ороно.

Тусхайлбал, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой центрһээ 10-аад модо тухай Табхар гэжэ газарта 680 гектар таряае комбайнернууд нүхэд Г. Зайцев, Н. Гамзяков, Н. Шунков гэгшэд комбайнаар сэхэ хуряажа байнхай. Тэдэнэр энэ газарые 15 үдэрэй туршада хуряажа сүм дүүргэхэбди гэжэ уялга абаһан аад, харин 14 үдэрэй туршада бүхы газарайнгаа оройдоол хахадыень хуряагаа. Гадна, комбайнер нүхэр Гамзяков «С-6» комбайнаар 25 гектар таряае 24—26 сантиметр дээгүүр хадажа, га бүхэндэ хахад центнерһээ дээшэ таряа гээһэн байна. Мүн комбайнер нүхэр Зайцев таряагаа муугаар хуряажа, горьтойхон гээлтэ гаргаһан байха юм. Тэрэшэлэн ороoһо таряа зөөхэ, шэрэхэ автомашина, мори унаагай хүсэд табигдаагүй дээрэһээнь комбайнууд нилээд ехэ сагаа мини байжа, хүлеэжэ үнгэргэнэ. Эндэ хуряалгын агрегат һүниндөө хүдэлнэгүй, үдэртөөшье оройдоол 7—8 час ажалладаг заншалтай.

Баһа эндэхи «Коминтерн» колхозойхидшье таряа хуряалгаяа эмхитэй һайнаар ябуулна гэхын аргагүй. Ургаса хуряалгын эхилһээр нэгэшье комбайн, лафетнэ жатка һүни хүдэлөөгүй. «Һүни хадахада таряан нойтон байжа, ороoһониинь илгарнагүй» гэжэ эндэхид шалтаг баридаг. Тиихэдэ ороoһо таряан муу шанартайгаар хуряагдаһанһаа боложо гээлтэдэ ехэ ороно. Һаяшаг нүхэр Ц. Шараповай жолоододог комбайнай агрегат 45 гектар таряае 26—28 сантиметр дээгүүр, зерноуловительгүйгөөр хадажа, нилээд ехэ ороoһо таряа гээгээ.

Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандагшадта шанга эрилтэ табидаггүйнь гайхалтай.

А. Тимофеев.

Бурядай АССР-эй арадай ажахын Соведтэ, облпрофсоведтэ

АШАГТА МАЛТАМАЛАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Шахтёрнуудай Бүхэсоюзна үдэрые һайндэрлэһэнтэй дашарамдуулан, Бурядай арадай ажахын Совет, профессиональна союзуудай областной совет эдэ **нүхэдые шагнаха** гэжэ тогтоогоо:

«ШАХТЁРОЙ I ШАТЫН АЛДАР» ГЭЖЭ ЗНАЧОГООР

1. **Адигамов** Камиль Фазилзановичые — Галуута Нуурай рудоуправлениин комплексно бригадын хүдэлмэришэн.

«ШАХТЁРОЙ III ШАТЫН АЛДАР» ГЭЖЭ ЗНАЧОГООР

1. **Годжуа** Михаил Каблуковичые — Галуута Нуурай рудоуправлениин комплексно бригадын хүдэлмэришэн.

2. **Стариков** Кондрат Гавриловичые — Зэдын комбинадай Баянголой руднигай проходчик.

«РСФСР-эй СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨНЭЙ ОТЛИЧНИК» ГЭЖЭ ЗНАЧОГООР

Галуута Нуурай рудоуправлениһээ

1. **Золотухин** Иннокентий Глебовичые — нүүрһэ ашагшадай бригадир.

2. **Хametвалиев** Рашид Исмагиловичые — комплексно бригадын хүдэлмэришэн.

3. **Мясников** Александр Васильевичые — комплексно бригадын хүдэлмэришэн.

4. **Безызвестных** Николай Ивановичые — проходчик.

Зэдын комбинадай Баянголой руднигһаа

1. **Попов** Павел Евдокимовичые — проходчигуудай бригадын бригадир.

2. **Дашиев** Будажап Сандановичые — шахтын начальник.

3. **Котов** Алексей Ивановичые — проходчик.

4. **Лейнвебер** Иван Андреевичые — комплексно бригадын бригадир.

Ципиканай приискын управлениһээ

1. **Клопов** Федор Васильевичые — драгер.

2. **Медведев** Георгий Николаевичые — драгер.

3. **Тропников** Иван Михеевичые — драгын машинист.

4. **Мирошниченко** Николай Алексеевичые — драгер.

АРАДАЙ АЖАХЫН СОВЕДЭЙ, ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР

Галуута Нуурай рудоуправлениһээ

1. **Чижев** Константин Георгиевичые — механическа цехын токарь.
2. **Гончаров** Дмитрий Афанасьевичые—комплексно бригадын хүдэлмэришэн.
3. **Киселев** Василий Георгиевичые — зам харууһалагша.
4. **Ипатов** Алексей Никифоровичые — электрослесарь.
5. **Савкин** Михаил Петровичые—электрослесарь.
6. **Хохлов** Николай Андреевичые —комбайнай машинист.
7. **Солдатов** Сергей Антоновичые — проходчик.
8. **Хамлатов** Николай Ивановичые — экскаваторай машинист.
9. **Матвиевская** Вера Александровнае — лаборантка.
10. **Федосеев** Никифор Кирилловичые — шофер.
11. **Михалев** Виктор Иннокентьевичые — шофер.
12. **Пнев** Петр Алексеевичые — карбюраторщик.
13. **Усачев** Глеб Алексеевичые — оньһон аргаар газар үрэмдэлгын халаанай мастер.
14. **Игнатенко** Виктор Афанасьевичые — паровозой машинист.
15. **Латыпов** Мингелей Нуриевичые — тэһэлэгшэ.

Зэдын комбинадай Баянголой руднигһаа

1. **Вакапа** Антон Степановичые — проходчик.
2. **Кайзер** Лидия Александровнае — аккумуляторщица.
3. **Шпейт** Амалия Ивановнае — мотористка.
4. **Злыгостев** Николай Семеновичые — электрослесарь.
5. **Ешеев** Содном-Жамса Базаровичые — электрослесарь.
6. **Барта** Андрей Васильевичые — проходчик.
7. **Попов** Анатолий Андреевичые — проходчик.
8. **Легутко** Ян Фтодьевичые — проходчик.
9. **Медведев** Иван Никитовичые — ашагта малтамал абалгын мастер.
10. **Цизман** Отто Ивановичые — проходчик.

Ципиканай приискын управлениһээ

1. **Гусев** Алексей Лаврентьевичые — драгын машинист.
2. **Зиновьев** Василий Григорьевичые — драгын машинист.

БАГШАНАР, ҺУРАГШАД! Һуралсалай шэнэ жэлдэ эрхим амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди

☆

Түрүүшын хонхо

Улан-Удын нэгэдэхи интернат-һургуулиин эхин классайхидай һурадаг хоёр дабхар шэнэ байшан газаа досоогүй һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Адляар оёһон, шэб шэнэхэн хубсаһатай хүбүүд, басагад үглөөнэйнгөө хоол бариһанай һүүлээр һургуулиин коридор соогуур, газаагууршье бүлэг бүлэгөөрөө суглараад, зунай үедэ хаана, хайшан гэжэ амарһан тухайдаа забда залигүй хөөрэлдэнэ, шэнэ ерэгшэдтэй танилсана. Аяар холын Яруунаһаа һаяхан ерэһэн (2-дохи класста һураха) Цокто Цыбиков гэжэ гонзогорхон сагаан хүбүүн Иволгын аймагһаа ерэһэн (1-дэхи классай) бишыхан хөөрэхэн һурагша Бадмаханда Гомбоеватай ямар класста һураха, ямар багшада заалгаха тухайдаа хөөрэлдэнэ. Анха түрүүшынхеэ һургуулиин богоһо алхаһан бэлэдхэлэй классайхидай зариманиинь иимэ олон үхибүүд соо гэнтэ ороһондоо гайхажа, аягүйрхэһэн янзатай, абяа шэмээгүйхэнөөр ханын захада жэрылдэжэ байна.

Уданшьегүй 9 час дүтэлжэ, бүхы һурагшадай жагсаал болобо. Эхин классуудай һуралсалай талые даагша Елена Михайловна Тармаева һурагшадые халуунаар амаршалба. Мүнөө жэл эхин классуудтамнай 209 үхибүүд һурахань, үшөө нэгэ 4-дэхи класс шэнээр нээгдэхэнь гэжэ мэдээсэнэ. Һурагшадай урда ямар зорилгын табигданхай байһан тухай Е. М. Тармаева тобшохоноор хөөрөөд, һуралсалай шэнэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсэбэ. Һүүлээрнь ахалагша пионервожата Ирина Дагданова, багша Дашинима Доржиев, һурагшадай комитедэй түрүүлэгшэ Манданова һурагшадые амаршалаа.

9 часта түрүүшын хонхо жэнгирбэ. Эгээл түрүүн бэлэдхэлэйхид класстаа эмхитэйхэнээр ороно. Удаадахи классайхид һубарилдан, классууд тээшээ ошоно. Һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Мэргэжэл шадабаритай багшанар Чимит Раднаевна Ямпилова, Серафима Бадмаевна Бодиева, Дашинима Цыбикович Доржиев болон бусад аймаг бүхэнһөө ерэһэн үхибүүдые классуудтань угтажа абаба.

...Бэлэдхэлэй классай багша Мария Гармаевна Цыбденова анха түрүүшынхеэ класс соо ороһон эгээл бишыхан һурагшадые үндэр набтараарнь илгажа, партануудта һуулгаба. Тиигээд һургуули, класс тухайдаа, һургуулиин дүрим тухай зохидхоноор, һурагшадай ойлгохоор хөөрэжэ эхилнэ. Бэшэшье классуудта хэшээлнүүд болоно. Иигээд лэ һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэр захалба.

Д. Дугаров, манай корр.

☆ ☆

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городой 111-дэхи эхин һургуулиин 1-дэхи «В» классай түрүүшын урок.

А. Мантаевай фото.

Үргэн замай эхин...

Бүри эртүүр худалдан абаһан, үнгэтэ гоё зурагуудтай номуудаа һана һанан ирад гээд байдаг бишыхан нүхэднай сентябриин 1-нэй үглөөгүүр хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ бодожо, бэеэ зэһэнхэй, часы харасгаан байба. Һургуулида түрүүшынхеэ орохо гээшэмнай ажабайдалай үргэн замда ороһон айхабтар шухала алхам болоно. Хэлэндэ орохоһоо хойшо үхибүүн бүхэнэй домоглодог, эрмэлзэдэг юумэн һургуули гэжэ хэндэ мэдээтэй бэшэб!

Иигэжэ бэеэ зэһэһэн бишыхан үхибүүд (зариманиинь эжытэеэ, абатаяа) сентябриин 1-нэй үглөөгүүр 1-дэхи һургуули тээшэ ошожо ябанад.

Улан-Удэ городой 1-дэхи дунда һургуулида һуралсалай шэнэ жэл бүхы һургуулинуудтал адляар эхилээ. Мүнөө жэлдэ энэ һургуули заһабарилгын ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Һургуулиин байшандахи ууралаар дулаасуулагдадаг бүхы түхеэрэлгэ, электричествын холбоо шэжэм бултадаа шэнэлэгдээ. Мүн сэсэрлигэйнгээ хашаае шэнэлжэ түмэрөөр хэһэн байна.

Мүнөө зундаа һургуули шадарай участогташье ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Биологиин багша Михаил Данилович Донскойн ударидалгаар элдэб янзын 1000 гаран модод һуулгагдаа. Тэдэнэйнь дунда үрэ жэмэстэ мододшье бии. Үнгэ бүриин сэсэг олоор таригданхай.

Мүнөө жэлдэ шэнэ юун хэгдээб гэхэдэ, 100 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ шулуугаар баригдажа дүүрэнтээд, шэллэхэ ажал үлэнхэй.

— Үбэлдөө, газаа мүльһэнэй хаха гантама хүйтэндэ манай теплицэ соо огородой элдэбын эдеэн ногооржо байха,—гээд, энэ һургуулиин директор нүхэр В. М. Дергин линейкэ үнгэргэхэ зуураа табадахи классайхидта хөөрэнэ.

Мүн энэ жэлдэ гэрэй ажахын таһаг эндэ нээгдэхэнь. 5—10 классай басагад гэрэй ажахыда һураха, юумэ оёхо юм. Оёдолой 16 машина абтаа. Һургуулиин сэсэрлиг соо үглөө мүнөөгүй метереологиин талмай тодхогдохо. Бүхы түхеэрэлгэнь бэлэн. Һургуулиин үхибүүд энээгээр сагай уларилые ажаглаха юм.

Һургууляа шэнэ жэлдэ бэлэдхэхэ хэрэгтэ түрэлхид ехээр туһалалсаһан байна.

Зарим классуудта түрүүшын үдэрэй хэшээлэй үеэр зунай амаралта тухай хөөрэлдөөн болоо. Иигэжэ һуралсалай жэл эхилбэл даа.

Д. Жугдурова.

Эгээл үнинэй һургуулида

ХОРИ, (телефоноор абтаба). Бурят орондохи эгээл үнинэй —Хориин дунда һургуулида һуралсалай шэнэ жэл эмхитэйгээр эхилээ. Сентябриин 1-нэй үглөөнэй 8 часта бүхы һурагшад, олон түрэлхидэй, партийна, советскэ, ниитын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар энэ зун баригдаһан спортын талмай дээрэ баяр ёһололой суглаан болобо.

Һургуулиин директор нүхэр Н. М. Волков һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан, һурагшад болон сугларагшадые халуунаар амаршалаад, зунайнгаа амаралтые һургуулиинхидай ямараар үнгэргэһэн тухай хэлэбэ. Тэдэнэр аяншалгада ябалсаа. Мухаршэбэрэй аймагта болоһон юннадуудай республиканска слёдто хабаадалсажа, хэһэн ажалаараа 2-дохи һуури эзэлһэн байна. Мүн Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ нэгэ юннат басагамнай ошожо ерээ. Олон һурагшад үйлэдбэриин бригада эмхидхэжэ, колхозуудтаа хүдэлөө...

Һүүлээрнь ниитын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд һурагшадые мүн лэ амаршалба. 10-дахи классайхид бэлэдхэлэй, 1-дэхи классуудай һурагшадта гоё һайхан баглаа сэсэгүүдые бэлэглэбэ.

Һуралсалай жэлэй түрүүшын дохёо дуулдажа, һурагшад классуудтаа оробо. Алдарта 150 жэлэйнгээ ойе нёдондо тэмдэглэһэн Хориин дунда һургуулида хэшээл эхилбэ.

Багшанар тэжээл бэлэдхэлсэнэ

Курумканай һургуулинуудай багшанар колхозуудай ниитын малда тэжээл бэлэдхэлсэжэ байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 20 мянган тонно силос даража үгэхэ зорилготой гараһан Курумканай дунда һургуулиин багшанарай бригада (бригадирынь З. Б. Очиров) уялгаяа дүүргэхын тула бүхы шадалаараа оролдожо байна. Энэ бригадада 20 хүн хүдэлнэ. Багшанар өөһэдынгөө хүсөөр 350 гектарта кукуруза, наран сэсэг хуряаха юм. Тэдэнэр 4—5 үдэр соо 500 гаран тонно силос һайн шанартайгаар дараба.

Түнгэнэй долоон жэлэй һургуулиин багшанар Гааргын Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо зургаан үдэр соо хүдэлөөд, 590 тонно силос дараа.

С. Ангабаев.

Үнеэн бүриһөө 1350 литр һү һааба

«Заветы Ильича» колхозой һаалишад энэ жэлдэ һү һаалияа эрид дээшэлүүлхэ зорилго табинхай.

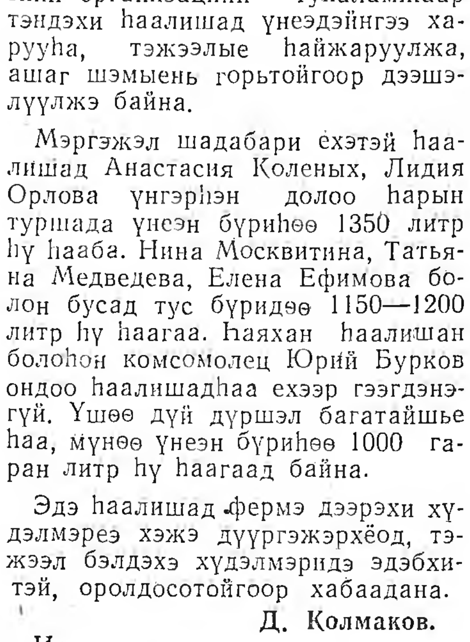
Колхозой правлениин, партийна эхин организациин туһаламжаар тэндэхи һаалишад үнеэдэйнгээ харууһа, тэжээлые һайжаруулжа, ашаг шэмыень горьтойгоор дээшэлүүлжэ байна.

Мэргэжэл шадабари ехэтэй һаалишад Анастасия Колених, Лидия Орлова үнгэрһэн долоо һарын туршада үнеэн бүриһөө 1350 литр һү һааба. Нина Москвитина, Татьяна Медведева, Елена Ефимова болон бусад тус бүридөө 1150—1200 литр һү һаагаа. Һаяхан һаалишан болоһон комсомолец Юрий Бурков ондоо һаалишадһаа ехээр гээгдэнэгүй. Үшөө дүй дүршэл багатайшье һаа, мүнөө үнеэн бүриһөө 1000 гаран литр һү һаагаад байна.

Эдэ һаалишад фермэ дээрэхи хүдэлмэреэ хэжэ дүүргэжэрхёод, тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэй, оролдосотойгоор хабаадана.

Д. Колмаков.

Иволга.

Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи МТФ-гэй һаалишан В. В. Белоусова үнгэрэгшэ найман һара соо 1500 литр һү һаагаа.

Зураг дээрэ: В. В. Белоусова.

Л. Хайдуровай фото.

„ПРАВДЫН" КОРРЕСПОНДЕНТЫН АСУУДАЛНУУДТА Н. С. ХРУЩЕВОЙ ҮГЭҺЭН ХАРЮУ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта харюусаа. Тиихэдээ ядерна буу зэбсэгэй туршалга дары түргэн болюулха тухай асуудалаар Америкын Холбоото Штадууд Великобритани хоёртой октябриин 31-дэ хэлсээ эхилхые Советскэ правительство зүбшөөхэ байна гэжэ мэдүүлбэ.

Хэлсээ хэхээр эгээл таатай газар Женева гээшэ ха гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ. Ядерна туршалга болюулха тушаа хэлсээнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта хэхэ техническэ арга методүүд тухай асуудал экспертнүүд Женевэдэ һаяхан амжалтатайгаар шиидхээ бшуу гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Бүхы түхэлэй атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалга бүхы гүрэнүүдэй зүгһөө хэтэ мүнхэдөө болюулха тухай хэлсээ баталха зорилготойгоор лэ бидэнэр хөөрэлдэхэ ёһотойбди гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглэбэ.

Ядерна туршалга болюулха тухай хэлсээнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта тогтоожо болохогүй юм гэһэн үгые худал гэжэ Женевэдэ болоһон экспертнүүдэй зүблөөн эсэслэн тодоруулаа. Тиигээд зүблөөн дээрэ хэгдэһэн тобшололнууд тус асуудалаар Советскэ правительствын баримталдаг һанамжын бүрин зүб байһые гэршэлбэ гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев ханангяар тэмдэглэбэ.

Ядерна туршалгын хаанашье болюулагдаа һаа, тэрэнэй хойноһоо хиналта тогтоожо болохо тушаа экспертнүүдэй элидхэл соо хэгдэһэн бүхы тобшолол, зууршалгые Советскэ правительство зүб дээрэ тоолоно гээд нүхэр Н. С. Хрущев хэлэбэ.

Ядерна буу зэбсэг хаа хаанагүй тэһэлэн туршахаяа энэ сагтаа болихоһоо арсаха ямаршье шалтаг, тэрэниие сагааруулха ямаршье баримта мүнөө байхагүй гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглэнэ.

США, Великобританиин правительствонууд Советскэ Союзай жэшээ дагажа, ядерна туршалга дары болюулхань гэжэ президент Эйзенхауэр болон Англиин правительствын хэһэн, августын 22-то толилогдоһон мэдүүлгэнүүд соо һоонь харагданагүй гээд Советскэ правительствые толгойлогшо шалан тэмдэглэбэ.

США, Великобританиин правительство жэлэй болзороор ядерна туршалга зогсоохо гэнэ. Теэд энэнь ямаршье туһагүй. Юундэб гэхэдэ, жэлэй болзор гээшэ эзэжээтэ ядерна туршалгада бэлэдхэхэ саг ха юм.

«Ядерна туршалгын болюулагдаһанай хойноһоо хиналта тогтоожо болохо юм гэжэ мүнөө бүгэдэндэ эли болоод байхадань, Вашингтон, лондонойхид ядерна туршалга болюулха тухай асуудалые буу зэбсэг хуряаха бусад асуудалнуудтай хамта шиидхэхэ нэгэл арга байна гэжэ баһа мэдүүлжэ байна» гэжэ Н. С. Хрущев хэлэбэ.

США, Великобританиин правительствонууд Советскэ Союзай ядерна туршалга хэхэеэ болиһыень һамбаашалан, сэрэгэй талаар бүлюу болохо гэжэ эли бодо оролдожо байна.

Баруун гүрэнүүдэй иимэ ябуулгаһаа боложо, Совет гүрэндэ аюултай байдалай тохёолдожо байхые СССР-эй правительство миин хаража һуухагүй.

Нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ мэдүүлнэ:

«Ядерна буу зэбсэгэй туршалга хаа хаанагүй дары сагтаа болюулха тухай асуудалаар баруун гүрэнэй правительствонууд һайн шиидхэбэри абаха бэзэ гэжэ найдаад Советскэ Союз гансаараа иимэ туршалга хэхэеэ болиһон байгаа. Теэд арад зоной һанал бодолдо харша ябуулга баруун гүрэнүүдэй правительствонуудай хэжэл байхадань Советскэ Союз абаһан уялгаяа болюулха баатай болоно».

Мүнөө болохоёо байгаа ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIII сесси ядерна буу зэбсэгэй туршалга бүхы гүрэнүүдэй зүгһөө болюулха тушаа асуудалаар өөрынгөө шанга үгэ хэлэхэ ёһотой гэжэ Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ

Вашингтондо байдаг СССР-эй посольство августын 28-да США-гэй гүрэнэй департаментда ното эльгээгээ. Лабораториин эрхэ байдалда атомна буу зэбсэгэй тэһэрэлгэ хаража үзэхэ гэжэ США-гэй правительство хараалаад байна. Советскэ Союз энэ харалгада өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые эльгээхэгүй гэжэ ното соо хэлэгдэнэ. Радиоактивна тооһо «багаар унагаадаг» ядерна буу зэбсэг лабораториин эрхэ байдалда туршан харалгада США эрдэмтэдые, хэблэлэй түлөөлэгшэдые юундэ уринаб гэхэдэ, тэдэнэр Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин, атомна радиациин ямар хоро хүргэдэгые шэнжэлдэг ООН-эй научна комитедэй нэрэ хүндэдэ түшэглэн, саашадаа атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые үргэлжэлүүлхэ шалтаг олохо зорилготой гэжэ ното соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө Америкын атомна буу зэбсэг үргэлжэлүүлэн туршажа байһан ушар хүн зоной бэе махабадай аюулгүй гэжэ хүнүүдые этигүүлхэн бэрхэтэй гэжэ ното соо хэлэгдэнэ. Илангаяа атомна радиациин ямар хоро хүргэдэгые шэнжэлдэг ООН-эй научна комитедэй һаяхан толилогдоһон элидхэлһээ атомна буу зэбсэг туршалгын ехэ аюултай байһаниинь элеэр харагдаа бшуу.

Советскэ Союз атомна, водородно буу зэбсэгэй туршалгые хаа хаанагүй дары түргэн болюулха тухай хэлсээ баталхын түлөө тэмсэнэ. Тиин США-гэй правительствын хараалһан атомна буу зэбсэгэй харалгада ажаглагшадаа эльгээхэ аргагүй гэжэ тоолоно.

Аймагайнгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгын, зарим асуудалнууд тухай

Бурядай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсые улам ехээр хүгжөөхэ асуудалаар Улан-Удэдэ болоһон зүблөөнэй дүнгүүдтэй танилсаад, аймагай ажалшад ажахыгаа бүри түргөөр хүгжөөхэ арга боломжонуудые тодорхойлжо байна.

Манай аймаг эзэлдэг газар дайдынгаа хэмжээгээр республика соогоо томонуудай нэгэндэ тоологдоно. Ашаглагдаха газараймнай талмай 3 миллион гектар болоно. Совхоз, колхозууднай 522 мянган гектар газартай. Тэрээнһээ гадна, гүрэнэй фондын 333,4 мянган гектар газар манайда бии. Тэрэнэй 65 мянган гектарынь сабшалан, 268,4 мянган гектарынь бэлшээриин газар болоно.

Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, хүдөө ажахыгаа, илангаяа мал ажалаа түргөөр хүгжөөхэ бүхы арга боломжо Яруунада бии гээшэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй сентябриин Пленумэй түүхэтэ тогтоолой гараһан сагһаа хойшо аймагаймнай ажалшад хүдөө ажахыгаа эрид шууд хүгжөөхэ гэһэн бүгэдэарадай тэмсэлдэ оролсоод, зарим тэды амжалта туйлаа.

Һүүлэй 4 жэлэй туршада совхоз, колхозуудаар 47268 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэбэ. Тиигэжэ оооһо таряа ургуулжа абалгын ниитэ хэмжээн 1,6 дахин нэмэнхэй, хамтынгаа малда тэжээл элбэгээр бэлдэхэ асуудал шиидхэгдэжэ байна. Эдэ бүгэдын ашаар һү һаали 2,2 дахин, мяха, нооһо абалга 1,6 дахин нэмээ.

Һү, мяха, нооһо, оооһо ехээр абадаг болоходоо, колхозууднай эмхидхэлэйнгээ, экономикынгоо талаар бэхижэжэ, олзо доходыншье элитэ ургана. Жэшээнь, 1957 ондо аймаг доторхи колхозуудай олзо доход 1954 онойхиһоо 3 дахин ехэ болоһон байгаа. Ажалта үдэртэ дунда зэргээр 6 түхэриг мүнгэн, 1,5—2 килограмм талхан, хүдөө ажахын бусад продуктнууд хубаагдаһан юм.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февралиин Пленумэй тогтоол, энэ асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй гаргаһан шиидхэбэри хүдөө ажахые эрид түргөөр хүгжөөхэ, колхозуудые улам хүсэтэй, шадалтай болгохо, арад зоной ажаһа байдалые бүри һайжаруулха зам нээжэ үгөө. Эдэ түүхэтэ тогтоолнуудай үндэһөөр колхозууднай хэрэгтэй машина, техникэ, зэр зэмсэгүүдые МТС-һээ худалдажа абаад, тэрэнэйнгээ түлөө гүрэнтэеэ 3 жэлэй туршада хүсэд тоосохоор шиидэнхэй. Хамтадаа колхозууд 2 миллион түхэригтэ элдэб машина, техникэ худалдажа абабад.

Тиигэжэ өөһэдын техникэтэй болоходоо, колхоз бүхэн ажахынгаа гол һалбаринуудые—мал ажал, таряан ажалые нютагай байдалда таарууггаар хүгжөөхэ арга олоо.

Манай аймагтахи хүдөө ажахын гол һалбаринь мал ажал болоно. «Ниитын мал ажалые саашадань хүгжөөхэ тухай» асуудал КПСС-эй айкомой IV пленум дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай хэмжээ ябуулга хараалагдаа. Энэнэй ёһоор совхоз, колхозуудта 1962 он хүрэтэр үхэр малай тоо 6195 толгойгоор гэхэ гү, али 1957 онойхиһоо 35 процентээр, хонид —65 мянган толгойгоор гэхэ гү, али 91,6 процентээр нэмэхэ юм. Мүн малай ашаг шэмэшье нилээд дээшэлхэ байна. 1962 ондо колхозой үнеэн бүриһөө 2300 литр, совхозой—2600 литр һүн һаагдахаар хараалагдана. 1962 ондо колхозуудай хонин бүриһөө 3,5 килограмм, совхозой —4 килограмм нооһон хайшалагдаха болоно.

Малайнгаа тооe олошоруулһанай, ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй ашаар һү һаали 2,3 дахин, мяха абалга 2,8 дахин, нооһо хайшалалга 2,4 дахин дээшэлхэ.

Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула колхозуудай ажахые ямар шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ, тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ, таряан ажалаа зүбөөр эрхилхэ, хүндэ хүдэлмэри механизацилха гэхэ мэтэ шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэй.

Яруунын аймаг байгаалиин талаараа республикын ондоо аймагуудһаа илгаатай. Хабартаа удаан шаг хүйтэн байжа, зун орой эхилдэг. Нажартаашье ехэ дулаан болодоггүй, намарай хюруу эртэ унадаг. Һүүлэй 10 жэлэй туршада хэгдэһэн шэнжэлэлгын ёһоор, манай эндэ хабарай хагсуу июниин 10—12 хүрэтэр үргэлжэлдэг, намарай хюруу августын 10-һаа унажа эхилдэг.

Иигэжэ богони зунай (дунда зэргээр 63 дулаан үдэр) болодог дээрэһээнь, оооһото олохон ургамалнууд эдеэшэжэ үрдидэггүй, үрэ үгэдэггүй байна. Энэ ушарые харaадаа абажа, «Коминтерн», «Улаан Туяа», «Знамя» колхозууднай түргэн эдеэшэдэг ячмениие энэ жэл 8 мянган гектарта тарижа, ондоо тарилга хэһэн колхозуудһаа 1,5—2 дахин ехэ ургаса хуряажа байнхай. Тиимэһээ түргэн эдеэшэдэг оооһо таряанай талмайе саашадаа нилээд үргэдхэхэ гэжэ эндэхи колхозууд шиидэбэ. 1962 он хүрэтэр ячмениин талмай колхозуудта 5 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, хамта дээрээ 13 мянган гектар болохо юм.

Манай аймагта мяха ехээр үгэдэг мал олоор үсхэбэл таарамжатай гэжэ һанагдана. Совхоз, колхозуудай эзэлдэг газарһаа гадна гүрэнэй фондын 333 мянган гектар сабшалан, бэлшээри бии бшуу. Энэ газарые үрэ ехэтэйгээр ашаглахын, мяха бүри ехээр абадаг болохын тула Романовка тосхоной дэргэдэ Яруунын совхозой 5-дахи фермэ энэ жэл эмхидхээд, саашадаа тэндэ тусхай совхоз тогтоохо хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй айком, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет тоолоно. Тэрэ совхоздо 5 мянган толгой үхэр барижа болохо байна.

Мүн гүрэнэй фондын ашаглагдадаггүй газар дээрэ бэлшээжэ малаа таргалуулхын тула колхозуудай нүүдэл мал ажал эмхидхэхэ хэмжээ ябуулга хараалагдажа байнхай. Даб дээрэ бүридхэһэнэй ёһоор, тэдэ бэлшээринүүдтэ 10 гаран фермэ гэхэ гү, али 20 гаран гүүртэ эмхидхээд, 3—4 мянган толгой үхэр байлгажа болохоор. Тиигэбэл жэл бүри 3 мянган центнер мяха нэмэжэ абаха болонобди.

Мүнөө колхоз бүхэн нютагайнгаа байдалые хараада абалсан, машина, техникээ хүсэдөөр ашаглажа, ажахыгаа зүбөөр түсэблэжэ, үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ аргатай байна. Тиимэһээ хараалагдаһан түсэбнай дүүргэгдэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ, һү, мяха, нооһо болон бусад продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоол тон ехэ удхашанартай. МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые шэнэ сэнгээр худалдаха гурим хадаа дунда шадалтай, мүн экономикынгоо талаар гээгдэжэ ябаһан колхозуудта ехэ туһатай. Энээниие иимэ жэшээ дээрэһээ харуулжа болохо.

«Коминтерн» колхоз экономикынгоо талаар аймаг соо дундуур колхоз гээшэ. Эндэ ажал хэжэ шадаха, хүдэлмэриин наһанай колхозник бүхэндэ 160 гектар эдлүүриин газар хүртэнэ. Тиимын тула колхозой үйлэдбэрилжэ абаһан продуктын ехэнхи хубинь уялгата тушаалгада, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэридэ ошодог байгаа. Үнгэрөөшэ жэлдэ оооһо таряанай һайн ургаса абабашье, тэрэ колхоз ажалта үдэртэ 5 түхэриг мүнгэ, 2 килограмм оооһо хубаагаа һэн. Харин мүнөө жэлдэ үйлэдбэрилһэн продуктнуудаа шэнэ сэнгээр худалдахадаа, адагынь 9 түхэриг мүнгэ хубаахаар хараална. Тэрэшэлэн аймагаймнай колхозуудай олзо доход энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо 3,5 миллион түхэригөөр нэмэхэ юм.

Хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ холын хараата түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэмнай республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын хүтэлбэрихы органууд ехэхэн туһа хүргэхэ зэргэтэй. Энэнэй урда тээ, КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй һүүлээр, республикын предприятинуудай зүгһөө манай аймагта үгэхэ туһаламжань, юуншьеб, хангагданагүй.

Манай аймаг республикын түб хото—Улан-Удэһээ холо байдаг. Ярууна тээшэ ошоһон түмэр харгы, уһан замшье үгы. Энээнһээ боложо, колхозуудта хэрэгтэй элдэб машина, техникэ, горючи, запасчастьнууд Улан-Удэһээ автомашинаар зөөгдөөд, Нарһатын, Эгэтын РТС-үүдээр дамжуулагдан колхозуудта худалдагдана. Теэд харгын гаргашань бусад аймаг, РТС-үүдэйхиһээ 3—5 дахин ехэ боложо, машина, техникын үнэ сэн нэмэнэ. Тиихэдэнь манай колхозууд гарзатаха болоно.

Тиимэ хадань, Бурядай АССР-т машина, техникэ, горючи, запасчастьнуудай сэн дээрэ нэмэхэ харгын гаргашын нэгэ сэн тодхобол һайншье, таатай зохидшье байха гэжэ һанагдана.

Социалистическэ хүдөө ажахын ажалай бүтээсые бүри ехэ болгохо, һү, мяха, нооһо, мүн бусад хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгжүүлхэ, үнэ сэнгыень химдаруулха ехэ арга боломжо бии. Эдэнээ хүсэд хэрэглэжэ, хараалһан түсэбөө дүүргэхэ гээшэ аймагай ажалшадай шухалын шухала зорилго болоно.

Е. ТАРЯШИНОВ, ажалшадай депутадуудай Яруунын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

МАРТАГДАШАГҮЙ ХУБИЛАЛТА

1957 оной һүүл... Хоёр жэл шахуу ...ха нойроо мэдэнгүй, эсэхэ, ...хаяа мартажа хүдэлбэшье, ...т Митыповичын һанаан хүсэ...й, колхозойнь ажал үшөөл ...шатайгаар ябажа үгэнэгүй.
...жалай эмхидхэлые һайжаруул...үнүүдые түлбэриин талаар ур...улха зорилготой хэдэ хэдэн ...эй-ябуулгануудшье абтаа һэн. ...оздо комплексно бригаданууд ...хэгдээ. Һайнаар хүдэлдэг, һү ...һаадаг, мал таргалуулдаг, ...алан, сабшалан оролдосотой... үһалһан, свёкло ехээр ургуул... хүнүүд ажалай нэмэлтэ тү...э абадаг болоо.
...нбэ ябашье бригаданудта ...ай журам балай һайн бэшэ, ...н зөөриие алмаха, бага гар...тайгаар ехэ продукци абаха ...а зарим бригадирнуудай, кол...шуудай һанаа хүсэл дүүрэдэг...байба. Жэл бүри үдэжэ бай...жалаа бригаданудаар хубаа...ада арсаха ябадал гарадаг ...Бригаданууд морёор хүдэлмэ...хээ болинтожо, бултадаа «ма..., машина» гэлдээд гүйлдэдэг ...о. Ядахын сагта свёкло ургуу...ныые поли дээрэ абаашахын ...автомашина намнаха хэрэг га...р байба.
...нэ байдалһаа яажа гарахаб, ...аргаар бригадирнуудые, кол...шуудые хамтынгаа зөөри зөө...арьбадхахын түлөө элсүүлхэб ...э түрүүлэгшэмнай саг үргэлжэ ...ада хатадаг, газетэ, журнал...ые уудалжа уншадаг болобо. ...жэ байһаар энэ нюуса нээхэ ...олобо ха.
...ртиин райкомой, аймгүйсэдко...дэмжэлгээр, МТС-эй мэргэжэл...й туһаламжаар колхозойнгоо ...эн комплексно бригаданудые ...тын тоосоондо оруулха талаар ...шын алхам хэгдэбэ. Бригада...ай хүдэлмэришэнэй тооое ха...жа, адуу малынь, таряалан, ...алангыень шэнээр хубаарилба. ...эд бригада бүхэндэ жэлэй тү...лохёожо, хэды шэнээн гаргаша ..., хэды шэнээн продукци аба...ажэ тодорхойлоо. Энэ ушарта ...ада бүхэнэй абаха продукциинь ...эн гүрэнэй худалдажа абадаг ...а зэргын сэнтэй таарахаар ха...гдаба. Мүн ажахын һалбари...эб, бригада бүхэндэ жэл соо ...алагдаха ажалта үдэрэй тоо ...лагдажа, тэрэнь мүнгэн дээ...үлагдаа. Ажалта үдэр бүхэ...ь гаргашалагдахадаа 20—22 ...ийг, түлэгдэхэдөө 8 түхэриг ...-болобо.
...игадирнуудай, колхознигуудай ...та үдэрынь абаһан продук... хирээр табигдадаг байна. ...эһээ комплексно бригадануу... гаргашалһан ажалта үдэрынь, ... гаргашань, мүн абаһан про...нь тус тустаа нягтаар тоолог... болонхой. Ургаса хуряалгын ...абтаһан үбһэ, таряа, хартааб..., свёкло болон бусадынь брига...гадаараа бүридхэгдэнэ.
...Жэлэй эсэстэ продукци абаха ...ээ һайнаар дүүргээд, гаргаша ...хэһэн бригадынхид ажалта ...ээ ехэ түлбэри абаха юм. Хэр...үүгаар хүдэлөөд, гаргаша ехэ ...э бригадынхид түсэбөөр хараа...ланда орходоо 25 процент хү... бага түлөөһэ абаха байна,— гэжэ Чимит Митыпович тодорхойлжо үгэнэ.

1958 оной эхиндэ КПСС-эй ЦК-гэй түүхэтэ февралиин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэриин ёһоор МТС-үүд хубилгагдажа, трактор, машинанууд колхозуудта худалдагдаба. Тиихэдэ эндэхид 18 трактор, 10 комбайн болон бусад машинануудые 900 мянган түхэригтэ худалдажа абаа. Энэ техникээ дүрбэн бригадануудтаа хубаарилжа үгөөд, комплексно-тракторна бригаданудые тогтоогоод, бригаданудайнгаа хүтэлбэридэ эдэбхитэй бэрхэ хүнүүдые табиха аргатай болоо. Бригадын бригадираар гү, али орлогшоор техникэ һайн мэдэхэ, ажалай дүй дүршэл ехэтэй хүнүүд томилогдобо.

Механизаторнуудай хүдэлмэриин түлөөһэн хуушаараа үлэжэ, техникэ ашаглалгада гаргашалагдаха мүнгэ зөөри бригада бүхэнөөр тодорхойлогдоһон байна. Тиигэжэ колхозой үйлэдбэриин шухала хубинь—комплексно-тракторна бригаданууд бухы хүдэлмэрээ өөһэдынгөө хүсөөр хэхэ дүүрэн аргатай болоо. Бригаданууд хүнүүдээр олон боложо, механизаторнуудай гэр бүлынхид бригадынгаа ажалда эршэмтэйгээр хабаадажа эхилбэ. Ажалшье гээшэ хүхюунээр ябажа, һанаһан хэрэг урагшатайгаар бүтэдэг болобо.

Тиигэһээр байтар партиин ЦК-гэй июниин Пленум боложо, гүрэндэ уялгата тушаалга, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулагдажа, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим тогтоогдожо, тэрэнэй үнэ сэн зарим тэдыгээр дээшэлбэ. Гүрэндэ тушаагдаха урдын үри шэри колхозуудһаа хаягдаба.

Партиин ЦК-гэй энэ тогтоол Алташа нютагайхидай баяр дээрэ баяр нэмээбэ, ажал хүдэлмэридэнь шэнэ эршэ хүсэ олгобо.

— Парти, правительствын иимэ ехэ анхарал оролдолго доро хүдэлхэдэшье урматай, хэрэгшье бүтээсэтэй байна даа. Мүнөө үедэ бүхы юумэн бидэнэй гарта... Оролдоод, эмхитэй һайнаар хүдэлөөд байбал, богонихон лэ болзорто баяжахабди,—гэжэ түрүүлэгшэ ехэл хүхюутэйгээр, урматай шарай дэлгэжэ хөөрэнэ.

Комплексно-тракторна бригаданудые ажахын тоосоондо оруулаад һанаагаа амаршоо бэшэ, харин колхозой правлени, партийна эхин организаци колхознигуудайнгаа дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһан, үдэр бүхэндэ бригадирнуудые ажалай гаргашые тоолуулжа һургаһан байха юм.

Урдань бригадир бүхэн һарадаа 60 ажалта үдэр абадаг байгаа. Мүнөө бригадынгаа абаһан центнер продукциин түлөө ажалта үдэр олоно. Тээсгэн хониной нооһо хайшалһанай һүүлээр бригаданудта абтаһан центнер нооһоной түлөө 6—6 ажалта үдэр табяа. Харин хониной отарагүй гурбадахи бригадын бригадир һула һалаа. Одоол тиихэдэ тэрэ бригадир ажалай түлөөһэнэй шэнэ гуримые ойлгожо абаа. Һаянай энэ бригадир хониной отаратай болохые оролдожо байнхай.

Бригаданудые ажахын тоосондо оруулһанһаа хойшо колхозой мори унаа хүсэдөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Жэлэй туршада бригада бүхэндэ хэдэн арбаад тэргэ шэнээр хэгдээ, хомут тоног заһагдаа. Мүнөө үедэ бригада доторой жэжэ хүдэлмэри гол түлэб морёор хэгдэнэ. Хабартаа поли дээрэ үрэһэн морёор зөөгдөө. Хуряалга дээрэ мори унаа бүхыдөө ябана.

Хэрбээ түсэбөөр хараалагдаагүй хүдэлмэридэ гү, али бригаданудай бүгэдөөрөө хамтаржа хэхэ хүдэлмэридэ (барилга, харгы заһалга гэхэ мэтэ) гаргашалагдаһан ажалта үдэрнүүд бүхыдөө мүнгэн дээрэ оруулагдажа, бригада бүхэнэй олзо гаргаша хоёртонь нэмэгдэдэг.

— Ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, абаһан продукциин зэргээр түлөөһэ тогтоохо, бригаданудые ажахын тоосоондо сүм оруулха гээшэ колхозой хүтэлбэриин гол шухалань болоно гэжэ би тоолоноб,—гээд түрүүлэгшэ хангиржа байһан телефоной трубка абажа, намдууханаар хэдэн үгэ хөөрэлдөөд, яаралтайгаар бодошобо.

— Хүлисэгты, партиин райкомой секретарь нүхэр Большаков нэгэдэхи бригададамнай ерээд, дуудажа байна,—гээд малгайгаа үмдэхэ зуураа, бухгалтертаа хэдэн захяа заабари үгөөд ябахаяа мэгдэбэ.

Газаа гарахада үглөөнэй улаан наран аяар холо хүхэрэн уняартажа байһан урда хүбшын оройгоор һая һаял мандажа байба. Агааршье гээшэ амилжа садахаар бэшэ, амтатайхан зөөхэй мэтэ...

Конторын дэргэдэ байһан «газик» машинынгаа рульда һуужа, түрүүлэгшэмнай поли гараһан харгыгаар зорибо.

— Тамнай хэзээ шоферой мэргэжэлтэй болошоо гээшэбта,—гэжэ асуухада, иигэжэ харюусаба: — «Нохой хамартаа хүрэхэдөө уһаша» гэжэ мэдэхэ гүт? Битнай тэрэнһээ удхатай, нёдондо жэл шоферой курса заочноор дүүргэжэ, автомашина жолоодохо эрхэ абаһан байнаб. Тэрэ гэһээр жэл шахуу ябаад байхадаа, муу һайн шофернуудһаа дутахаяа мэдэнэгүйб,—гээд харгы хүндэлэн гаража ябаһан үнеэдтэ дохёо үгэхэ зуураа миһэд гэнэ.

— Колхоздомнай бүхы юумэн ажахын тоосоондо оруулагдаа. Алибаа үлүү гаргашаһаа арсадаг болообди,—гэжэ түрүүлэгшэ шофергүй ябаһанаа элирүүлбэ.

Уданшьегүй полевой станай тоог дээрэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэндэ хэдэн автомашинануудта орооһо таряа ашажа, зариманһаань буулгажа, хүнүүд һахы һалбар хүдэлжэ байбад. Тоогой тэг дунда зернопульт түршэгэнэжэ, алтан шара шэниисын зүрыса дээгүүр шэдэнэ.

Түрүүлэгшэмнай секретартаяа уулзажа, хөөрэлдэжэ ябаад тоог дээрэхи хүдэлмэриие шалгаба, бригадир тоогые даагшатай зогсожо, юумэ зүбшэнэ, саарһан дээрэ бэшэжэ байгаад тоолоно. Хэбэрынь үнгэрһэн үдэрэй дүнгүүдтэй танилсажа, энэ үдэр хэды шэнээн хуряалга хэгдэхэ, хэды машина таряа гүрэндэ худалдагдаха гэхэ мэтэ асуудалнуудые хэлсэнэ ха.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Бичурын, Калининай нэрэмжэтэ колхоз.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Үһанай аюулда орогшодые абарһанай түлөө" медаляар нүхэд В. Е. Куренков, П. В. Куренков хоёрые шагнаха тухай

Үһанай аюулда орогшодые абархадаа эрэлхэг зориг харуулжа, һайн һайхан хэрэг бүтээһэнэйнь түлөө иимэ хүнүүдые 1957 оной февралиин 16-да абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай үндэһөөр «Үһанай аюулда орогшодые абарһанай түлөө» медаляар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэрэһээ шагнаха:

1. Куренков Василий Еремеевич—барилгын № 1 трестын № 1 автотранспортна конторын слесарь.

2. Куренков Петр Васильевич — барилгын № 1 трестын № 1 автотранспортна конторын шофер.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1958 оной августын 26.

Шэнэ зүйлэй драп

Бурядай 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Улан-Удын сэмбэ нэхэдэг фабрика жэл ерэхэ бүри элдэб зүйлэй сэмбэ, хүнжэл нэхэн гаргана.

Нёдондо сэмбын фабрика шэрүүншэг сэмбэ, костюмай бүд, трико, драп, нооһон хүнжэл гэхэ мэтын табан зүйлэй эд бүд нэхэн гаргадаг байгаа һаа, энэ жэлдэ эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй пальтогой драп, пальтогой нарин бүд гэхэ зэргын гурбан зүйлэй һайн шанартай нарин нооһон бүдүүдые нэхэн гаргадаг болохонь.

Байгша оной хоёрдохи кварталһаа эхилэн фабрикын сэмбэ нэхэгшэд пальтогой хара, хара хүхэ, хүрин үнгэтэй драп нэхэн гаргажа эхилээ. Үлэгшэ хоёр зүйлэйнь драп, пальтогой нарин бүд энэ оной 4-дэхи кварталда нэхэн гаргагдадаг болохоор хараалагдана.

Фабрикын хүдэлмэришэд шэнэ зүйлэй бүд, драп, сэмбэ нэхэн гаргаха аргатай танилсажа байна. Зарим хүдэлмэришэдынь ороной түрүү предприятинуудта ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсана.

Б. Шагжитаров.

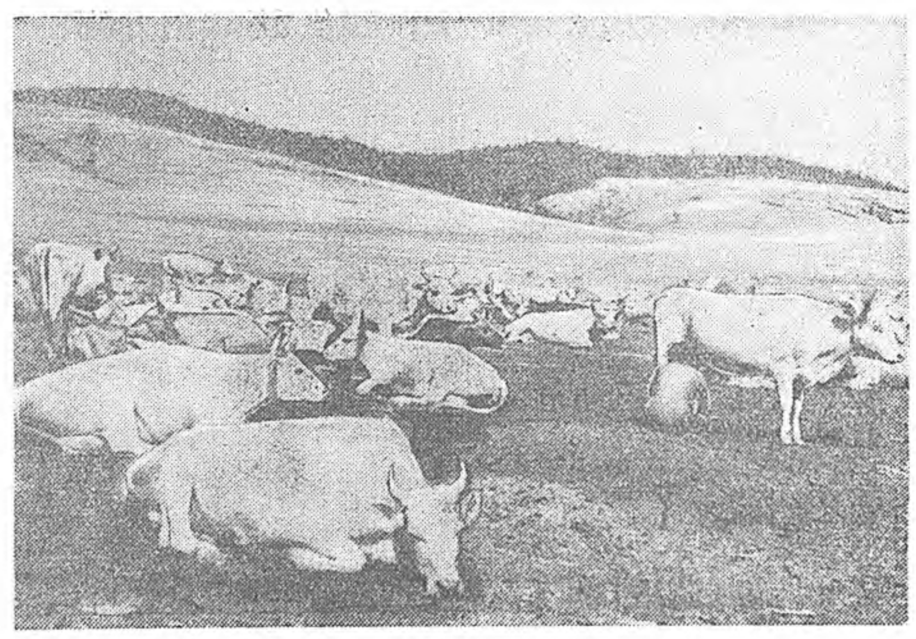
Механизаторнуудай үдэр

Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо механизаторнуудай үдэр үнгэргэгдэбэ.

Долоон һарын туршада механизаторнуудай хэһэн ажалай дүн тухай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Санжиев суглаан дээрэ элидхэл хэбэ.

Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэб дүүргээд, туд бүридөө 300 килограмм горючи алмаһан трактористнар Ц. Сыбхелеев, Х. Галсанов, А. Гармаев, Ц. Самбуев, Д. Ухинов гэгшэдтэ суглаанай һүүлдэ үнэтэ шан барюулагдаа.

О. Намжилон.

Бичурын совхоз һү һаалгаар республикын совхозуудай дунда түрүүлжэ ябана. Эдэнэр һү һаалгын дүнгүүдээр КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй Улаан тугта хүртэнхэй. Эгээн һайн гүүртэнь Нарин Заганда байрладаг юм. Эндэ бэрхэ шадамар һаалишад олон. Тэдэнэрэй тоодо Дармаева Дулма, Линхобоева Борёлдой, Гармаева Дулма болон бусад оролсоно. Зураг дээрэ: Нарин Заганай гүүртэдэ үдэрэй һаам боложо байна.

А. Мантаевай фото.

Адуу манахын орондо архи намнана

Һаяхан Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозоор ябабаб. Тэндэхи хонишод, һаалишад, үбһэшэд, таряашадай амжалтатай шударгы ажалыень хаража, тон ехээр баясабаб. Тэдэнэр энэ үедэ унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй оролдон хүдэлнэ. Үбһэ хуряажа ябаһан үчөөтэйнхидэй иимэ дуу дуулахыень шагнабаб:

Үргэн Үчөөтэйм баян сэн дээ,
Үбсөөр гандамаар бэшэл сэн дээ.
Өөртэм ахадүүнэр олон сэн дээ,
Үнчэн гэлгүүлмээр бэшэл сэм
дээ...

Гэхэтэй хамта, энэ нютагта архиин арбан гурбан жолоодо бүхөөр татуулһан хүнтэй ушарааб: колхозой центр ерээд, магазинда дүтэхэнүүр ябабаб. Үбгэд, хүгшэд, нарайхан үхибүүдтэй эхэнэрнүүд магазинай нээгдэхые хүлеэжэ һууба. Гэнтэ магазинай саанаһаа толгой нюсэгэн, дундуур наһанай, хүлзэһэн, улаан нюдэтэй хүн эндэ тэндэ гэшхэлһээр ерээд, «Хара бузарнууд! Бултанайтнай хоолой таһа отолхом!»—гэжэ муухай шангаар хашхаран, мантан нюдаргаа тэдээндэ харуулба. Тэндэ байһан хүгшэд, хүүгэд, харсагада нюдаруулхаһаа айһан шубууд шэнги шаг-шууяа табилдаһаар, хажуу тээшээ зайсабад. Ерэгшэ хүн тэндэ байһан хүл муутай үбгэниие баряад, «тэмээн ехэдээ найдадаг, тэнэг бүхэдөө найдадаг» гэдэгтэл, дала мүрһөөнь хэды хэды угзараад, муухай бэлин шэбшэг үгөөр харааба. Минии тэрээндэ ошоһоор ябатар, тэрэ үбгэн «харсагын» һабарһаа арай гэжэ мултараад, уухилһаар ерэжэ, намда хэлэбэ: «Энэ муухайн һабарһаа арай гэжэ мултарбаб. Харагты, энэ хүхэ болотор бажуужархиба. Амар заяа хүндэ үзүүлхээ болёо..! «Һогтуу хүн һохор ухаатай, һолёошо хүн хооһон үгэтэй» гээшэнь болоод байна...»

— Үгы, энэтнай хэн гээшэб! Юу хэдэг хүм бэ?—гэжэ һонирхон асууба.

—Архиин туулмаг Эрдэниин Данзан гээшэл даа,—гэжэ үбгэн хөөрэбэ.—Манай колхозой адуушан нэрэтэй юм. Адууниишье Үчөөтэйн эхиндэ өөһэдөө «адуулагдажа» ябадаг. Харин энэнь үдэр бүри магазин адуулдаг. Халтад гэбэл бүхэли һүниндөө эндэ, шара шубуун шэнги, һухиржэ хонодог болоо! Теэд Данзан архидажал ябаха, ажалта үдэр тэрээндэ үгтэжэл байха. Иимэгшэл дээ!.. Хүн зон сүлөөгүй ябажал байха...

Тэрэ үбгэн Эрдынеевэй һамгаяа сохидог, наншадаг, үхибүүдээ айлгадаг, үлдэдэг, тэдэнэйнгээ хубсаһа хунар хахар шуур татадаг, юумээ эбдэдэг тухай саашань хөөрэбэ. Мүн Данзанай һамган гурбан үхибүүдээ абаад, харанхы һүни айлда ошожо хонохо баатай болоһон ушар али олон гэжэ намда ойлгуулба.

Би, тон яаралтай ябаһан дээрэһээ, Эрдынеевтэй уулзажа, хөөрэлдэжэ шадаагүйб. Тиимэһээ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев, партийна организациин секретарь нүхэр Баиров, сомоной зүблэлэй түрүүлэгшэ нүхэр Лайдапов гэгшэд бэе бэедээ хаялсангүй, Эрдынеев Данзанда тусхай хэмжээ дары түргэн абаха бэзэ гэжэ найданаб.

Мархайн аша Тархай.

АРХИ АРБАН ГУРБАН ЖОЛООТОЙ

Эгээл энэ эрэ
(Эреэн малгайта)
Энээгүүр тээсгэндээ
Эрьелдээ, шэбээлээ.
Алаабхиин үүдэндэ
Архиншадые агнажа,
Арбаад хоногто
Алсайжа һуугаа.
Эндэһээ арилаад,
Элеэтын магазин
Эбдээ, тоноо гэлсээ:
Хулгайлһан эдлэлээ
Худалдажа дүүргээд,
Хармаанлаһан хахадаа
Хуу далда оруулаад,
Хашаагай арын
Халаахай соохоно
Хурхиржа хэбтэһээр
Хуулида баригдаа.

***

Архи гээшэ
Алибаа хулгай руу
Ахир амитадые
Абаашажа магадгүй.
Арадай зөөритэй
Амбаарай түлхюур
Архиншын гарта
Алдажа болохогүй!

Зурагынь **Ф. Балдаевай.**
Шүлэгынь **Ш. Бадлын.**

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ГАЛУУТА НУУРАЙ ШЭНЭ ҮЛЬГЭР

☆

НОВЕЛЛЭ

☆ ☆

...шын намжаа саг һэн. Галуута ...ай эрьедэ, шахтёрнуудай ама...ын гэрэй баруун тээ, бидэ хоёр ...а байгаа бэлэйбди. Хүл дором... түльбэрэн мэлмэржэ байгаа ...н умда харяасатай һэрюун ...н хасарыемнай эльбэн даха... ...шон тойрон харахада үзэм... һайхан зураг: нуурай нэгэ ...хэнээр хүбхэлзэн амилжа ...н сээжэн дээгүүр электрын ... туяа толорон бүгтэрнэ. Эрь...рахада, шахтёрнуудай аранга...аашье, гэр байшангуудһаашье ...уд сасаран, одо мүшэдэй зу...булижа, гэрэл туяагаар дүхэ...таад, үһанай эрье тулана. ...саагуур—ая гангаар хангал... үргэн тэнюун тала дуу шуу...хуряанхай...

...льгэр туужада хэлсэдэг шэнгил ...—гэжэ минии һая танилсаһан ...—врубмашинист Норбо Дан...зов, задарюун аад, хүхюун хү... аалихан гүбэд гэбэ. Малша ... айлай хүбүүн Норбо мүнөө ...ю шахтёр боложо, алдар суунь ...колын аймаг нютагуудаар та...тай юм.

...рбо багтай бодолгото болоод, ...урдаһаам харан хэлэбэ:
...һанаад үзэхэдэм, үльгэр шэн...энэ тала хээрын түүхэ, эндэхи ...дэй хүбн заяан электрын га...нуудай доро элитэ харагдан .... Шагнаха гүт, хөөрэһүү, һо...ше байжа магадгүй...

***

...рдын мунхаг сагта энэ талада ...үбгэн ажаһуугаа бэлэй. Газар ...эхэ малгүй, ган гэхэ нохойгүй ...а, наһаараа баянай барлаг ...һэн ха. Баян хүн бардам, бар...үүн зоболонтой байгаа. Үнгэр... үбгэнэй нюдэн муудажа, һо... болошоо һэн...—Иигэжэ минии ... нүхэр Норбо үльгэршын зан... хөөрэн оробо.

...Боол гэшүүһэн таяг туланхай, боорсог айрһа богсолон һуйбаданхай, тэрэ үбгэн жэл бүхэндэ Хамбын хүреэн зорижо, бурхан тэнгэриһээ абарал буулгуулхые хүсэдэг, өөртөө—нюдэ, аша хүбүүндээ—зол гуйжа ошодог байба. Ташуу харгын даланда бүдэрэн, тэмтэрэн, арай гэжэ хүрэдэг байгаа. Теэд бурхан хайра үршөөгөөгүй. Өөрөө үнөөхил һохор зандаа, ашань—дарсагар хонин дагадха мансы соо ханяажа охижо хэбтэһэн зандаа. Бурхан, юрэдөө, баядайл тала баридаг байшоо гэе.

Баяд ноёдые үгы хэжэ, Совет засаг ерээд, малша зондо зол жаргал түхээхэдэнь, һохор үбгэн гансата залуу болобо. Олон үльгэр, олон онтохо мэдэхэ байжа, нютагаархиндаа һонирхолтойгоор хөөрэн хүүнэн һуудаг болоо. Эдэ үльгэр онтохонууд соонь лама бандинарай һалихай һамуу ябадал урбуулагдажа, уран нарин, хошон холбоо үгэнүүдынь арад зоной зүрхэндэ орожо, урма тэнхээ нэмээгшэ һэн.

Ойлгоошьедүй байтар аша хүбүүниинь боргожожо бордойжо ерэбэ. Үбгэн тэрээндээ хүтэлүүлээд, элдин талынгаа эльгэн дээгүүр гаража ябадаг зантай юм һэн. Тиигэжэ сэсэг ногооной ханхалма үнэрөөр умдаа харяадаг, үльгэр таабаряар сэдьхэлээ садхаадаг байгаа.

— Шимни минии нюдэн гээшэш. Түрэл нютагтамнай юун хубилнаб, намдаа хөөрэн үгэжэ байгаарай, зай гү?—гэжэ ашадаа хэлэгшэ һэн.

Нэгэтэ, залуухан шара нарһанай һүүдэртэ һуутараа, түрэл талынгаа дорьбон байха абяае үбгэн дуулаба.

— Нуураймнай эрьедэ юун гээшэнь боложо байнаб даа, ошожо хараад ерэе, хүбүүн,—гэбэ.

Нээрээ тиигэжэ хэлээ: «хараад ерэе»,—гэжэ.

Галуута Нуурай эрьедэ хүрэжэ ерэбэд. Үбгэн иишэ тиишэнь шэхээ табин шагнаархаад, аша хүбүүнһээ асууба:

— Урдань, эндэ загаһашадай отог байгша хамнай. Мүнөө юун болоод байнаб?

— Хүнүүд эндэ малтуури хэжэ байна.

— Юун гэнэш? Юун малтуури хээ юм! Нюусагай нөөсэ бэдэрээ юм гү? Лама харын алта зоос бэдэрээ гээшэ гү?—гэжэ үбгэн һанаата болон хойно хойноһоонь дуугараад, удаань бадарган ёһоор ашадаа хандаба:

— Ахалагшадань намайе абаашалши!..

—Би ахалагшанби, үбгэн... Юундэ хэрэгтэй һэмта?—гэжэ тээ ойрохонһоо нэгэ дорюун хоолойтой хүн хүндэтэйгөөр хэлэбэ.

—Энэ сүл талада юу бэдэрбэ, онгилбо гээшэбта? Сэсэг намаатай аяр һайхан газарта агы нүхэн андагаар юмэл...—гээд, зүб буруугаа шалгаха гэһэн юумэдэл, таягаараа газар тоншосогоон байба.

— Юу хэлээ гээшэбта, үбгэн. Эндэтнай үшөө һайхан, үлүү баян газар болохол. Талын сэсэглиг хүнжэл дороһоо, газарай тарган гүзөөн сооһоо ехэ нөөсэ баялиг олоолди. Шулуун нүүрһэ. Шахтануудые барихамнай, талын тэг дунда хото город бодхоохомнай...

Үбгэн дуулаагүй юумэеэ дуулаба. Шулуун нүүрһэн гэжэ дуулаһаншье һаа, шахта гэжэ шэхэ амандаашье дуулаагүй байгаа. Ая гангын амтанда хэдышье дуратай һаа, ород инженерэй ойлгосотой һайхан үгэнүүдэй удхые үлхэн абаба.

...Сагай ошохо түргэн даа, түргэн. Аша хүбүүндэ хүтэлүүлһэн үбгэн үдэр бүхэндэ нуурай эрье ошодог болобо. Ябаһан газараарнь хонхогорхон зүргэ бии болошоо. Барилга дээрэ ерэжэ, аталга, бургы бариһан хүнүүдэй оог хуугайе, дуу аялгые шагнадаг, машина механизмуудай хүнхинөөтэ хүгжэмые баясан дууладаг болобо. Хүн зоной хүнхинэмэ дүүеэн сооһоо инженерэй хоолойе элитэ танидаг болоод, тэрэнь һохор үбгэнтэй дүтын нүхэртэл хөөрэлдэгшэ һэн...

Нэгэтэ үглөөгүүр үбгэнэй газаа хүнгэн машина тогтобо. Инженер тэрэ үбгэниие город абаашаа: Улан-Удэдэ нюдэнэй һайн врач эхэнэр ерээ гэһэн һураг гараад байгаа. Галуута Нуурай шахтын инженерэй оролдолгоор, Москваһаа ерэһэн залуухан эхэнэр врач арга түгэлдэр гайхамшаг операци хэжэ, үбгэн нюдэтэй болоһон юм.

Тиигэжэ үбгэн гэртээ бусаад, түрүүн түрүүн Галуута Нуурай эрьедэ ерэбэ. Ойндоншье ороогүй, урдынхиһаа тад ондоо үзэгдэл харахадаа зуг татан, нюдөө һарабшалба: хооһон зэрлиг тала байһан газарта мүнөө городой гэр байшангууд үндылдэжэ, бусалма халуун ажал ябажа байба. Үбгэн сэдьхэлээ хүдэлэн маһаржа, нюдэнһөө гараһан аршаан шэнги дуһалнуудые үлэ мэдэг аршасагаан, хүндэтэ инженертээ хандажа хэлэбэ:

— Иимэ юумэ ха юм даа шахтанууд гээшэтнай! Үнэн болоһон үльгэр домог энэ ха юм.

Инженерэй гар шанга шангаар адхажа, хизааргүй баясхалангаа хүргэнэ. Эдэ шахтануудые имагтал тэрэ үбгэндэ байгуулаа юм алтай, талын үнгэтэ сэсэгүүдһээ үлэмжэ һайхан алтан галнуудые эндэ тэрэл үбгэнэй хаража ябахын тулада түхеэрээ юм алтай гэжэ һанамаар.

Тэрэ үдэр манай үбгэн юрэ бусын баяртай гэртээ ерээ һэн. Аша хүбүүндээ хандан, томоотойгоор:

— Шимни хэн гээшэнь болохошни ааб, гэжэ лаб мэдээд һуунам...—гэбэ.

***

...Норбо хөөрөөгөө дүүргэбэ хэбэртэй. Зөөлэхэн хара үһыень бүлеэхэн һэбшээн эмхилнэ. Түгаархана нуурай номгон толигор шарайтай ниилээд байһан тэнгэриин хаяа мүнөө сэлигдэжэ, угаа ехэ хилэн шүхэр шэнги тэниинэ. Энэ хадаа электрын галнууд һүниин хабхарта бүри хүсэтэй болобо гээшэ.

Би иигэжэ асуубаб:

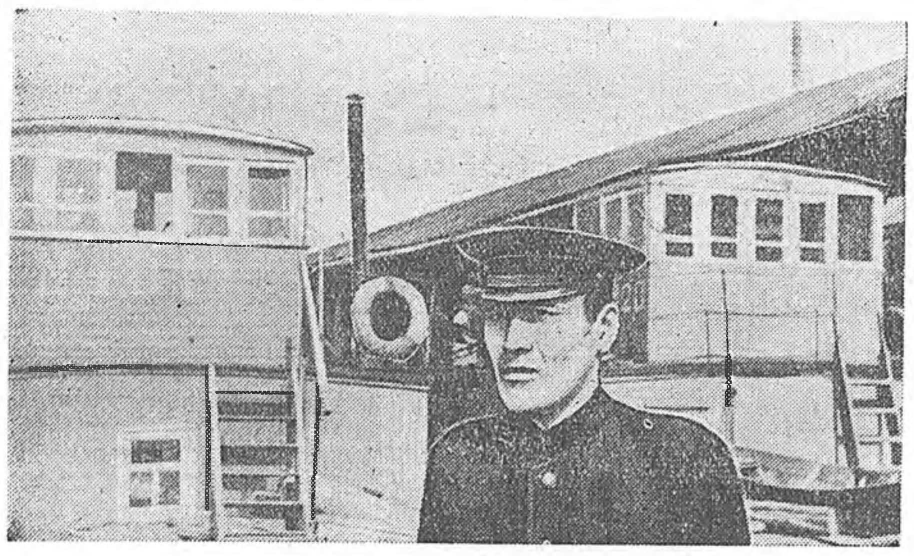
— Аша хүбүүниинь хэн боложо, энэ һайхан домог юугээр дүүрээ юм һааб?

— Би ФЗО һургуули дүүргээд, крепильщигээр хүдэлөө һэм. Мүнөө врубовой машинист болоод байнаб. Теэд энэмнай Галуута Нуурай гайхамшагта домогой түгэсхэл үшөө бэшэ: үбгэн баабаймни намайгаа инженер болохош гэжэ лаб этигээ һэн. Заочноор һуража байнаб.

Норбо бидэ хоёр ерээдүйнгөө һанал бодолой заха үзүүртэнь гаража һуугаа һэмди.

Энээниинемнай гэршэлэн, нуурай эрьеһээ баясхаланта хүгжэмэй абяан хүнхинэн гаража байба.

Шэнэ ургасын таряан асарагдаба

Улан-Удын пристаниин шкипер Борис Хандажапович Ажанов уһан замай транспортда 20 гаран жэл хүдэлжэ байхадаа, навигациин түсэб жэлһээ жэлдэ болзорһоонь урид дүүргэдэг. Энэ жэлдэ даабаряа болзорһоонь хоёр һара урид дүүргэө. Нүхэр Ажанов республикын эгээн холын пристаньнүүдһээ таряа зөөдэг, шулуу нүүрһэ абаашадаг юм.

Нүхэр Ажановай хүдэлдэг 101-дэхи баржа ходо бэлэн байдаг. Юуб гэхэдэ, тэрэнээ һайнаар абажа ябадаг байна. Тэрэнэй судна капитальна заһабарилгада оронгүйгөөр мүнөө табадахи жэлээ затондо табигдахань. Баржын команда Харланай пристаньһээ шэнэ ургасын таряа Улан-Удэ зөөжэ эхилээ. Эдэнэр Пашено пристаньһээ овощь һаяар зөөжэ эхилхэнь.

Дүршэл шадабари ехэтэй энэ шкипер Сэлэнгэ мүрэнэй уһан замые һайса мэдэдэг болонхой. Тиимэһээ ямаршье үедэ ашаануудые һаадгүйгөөр зөөжэ, зохихо газартань абаашана. Нүхэр Ажанов жэл бүхэндэ өөрынгөө бүлые навигацида абажа ябадаг. Тэдэнь шкиперэй хүдэлмэридэ туһалдаг юм.

Зураг дээрэ: нүхэр Ажанов шэнэ ургасын таряа Улан-Удын пристаньдэ асараад байна.

Д. Балдановай фототекст.

Спортын һонинууд

Россин Федерациин городуудта шатар наадалгаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө областьнуудай, хизаарнуудай, АССР-нүүдэй суглуулагдамал командануудай табадахи мүрысөөн боложо байна.

Бурядай АССР-эй суглуулагдамал командада мастерай кандидат Сумкин, нэгэдэхи разрядай шатаршад Сампилов, Берсутский, Власов, Игумнов, Могордоев, нэгэдэхи разрядай эхэнэр шатаршад Гармаева, Игумнова гэгшэд ороно. Эдэнэр Башкирай АССР-эй командатай түрүүшынхеэ наадаба.

Тэрэ уулзалгада манай шатаршад 8,5:7,5 очкотойгоор илажа, наадалгаяа саашань үргэлжэлүүлхэ эрхэтэй болоо. Тиигэжэ тэдэнэр Чебоксары город ошожо, Чувашска АССР-эй шатаршадтай уулзахань.

РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө даб дээрэхи мүрысөөндэ илажа гараһан 10—10 команда хоёр бүлэг болоод, сентябрь һарада Свердловск, Саратов городуудта наадагдаха хахад финалда хабаадаха юм.

Хахад финалда илаһан 4—4 гэхэ гү, хамта 8 командань финалда хабаадалсаха эрхэ абаха юм. Тэрэнь ноябрь һарада Ленинградта болохо байна.

***

Бурядай АССР-эй хүнгэн атлетүүдэй суглуулагдамал команда Улан-Удэһээ Краснодар город мордобо. Тэдэнэр РСФСР дотор тус тустаа, мүн командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаха байна. Тэрэнь байгша оной сентябриин 6-һаа 12 хүрэтэр үргэлжэлхэ юм.

Тэрэ уулзалгада республикынгаа нэрэ хүндые Воронцова, Мартынцева, Дергач, Тришин, Трофимов, Орлов болон бусад хамгаалха байна.

***

Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө «Б» классто наадажа байһан ПВЗ-гэй «Локомотив» бүлгэмэй команда Городок город ошожо, Джидакомбинадай командатай футболоор наадаба.

Тэдэнэрэй уулзалга 4:4 тоотойгоор дүүрэө.

***

Улан-Удэ городой стадионууд дээгүүр һайндуранай спортивна бүлгэмэй суглуулагдамал командануудай мүрысөөнүүд футболоор, волейбол, баскетболоор боложо байна. Эдэ мүрысөөнүүд Бурядай АССР-эй спартакиадын программын ёһоор үнгэргэгдэнэ.

Хүнгэн атлетикээр, классическа барилдаагаар, штанг үргэлгөөр, велосипедээр урилдалгаар үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөндэ 18 очкотой болоһон «Труд» бүлгэмэй команда түрүү һуурида ябана. Хоёрдохи һуурида 22 очкотой болоһон «Буревестник», гурбадахи һуурида 32 очкотой «Урожай» бүлгэмэй команданууд ябана. Спартакиада үргэлжэлһөөр.

Н. Николаев.

Эрхим шофёр

Селиверст Лукич Чукашев 1939 онһоо хойшо Буркоопсоюзай автобазада шофёроор ажаллана. Республикын аймагуудта элдэб янзын эд бараа зөөхэ уялгадаа харюусалгатайгаар хандажа, тэрэнээ үнэн сэхээр дүүргэдэг.

Нүхэр Чукашев үнгэрһэн долоон һарада ашаа шэрэхэ түсэбөө 130 процент дүүргэжэ, энэ хугасаа соо 362 килограмм горючи алмаад, 7 һара соо 30913 түхэригэй олзо оруулһан байна.

Түрүү шофёр жэлэй дүүрэхэ хүрэтэр 800 килограмм горючи, түрхихэ материал арьбалха, ашаа шэрэхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, 30 мянган түхэригэй олзо доход оруулхаар зоригжонхой.

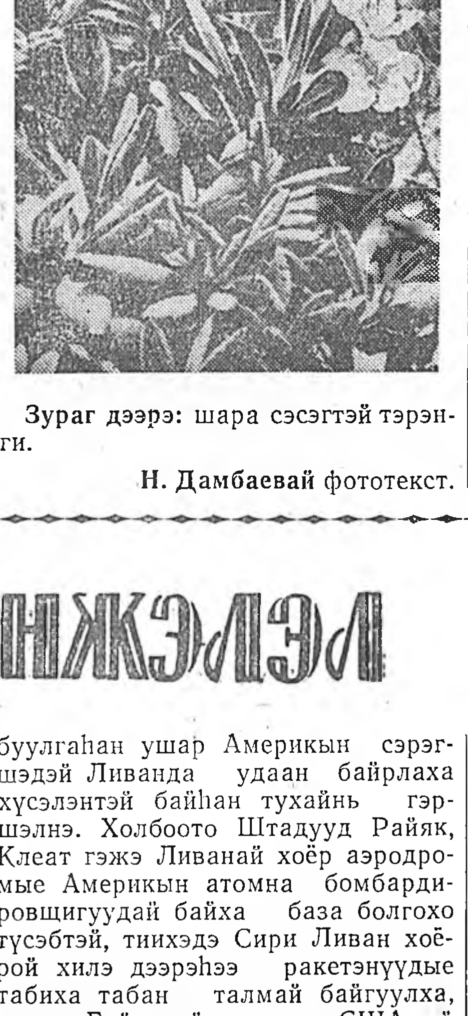
Д. Колмаков.

Шара сэсэгтэй тэрэнги

Республикымнай газар дайдада янза бүриин модод ургана. Зунай урин дулаан сагай ерэхэдэ хадын модонууд набша намаагаа дэлгэжэ эхилдэг байна. Тэдэнэй дунда шара сэсэгтэй тэрэнги мододыешье хаража болохо юм. Рододендрон гэжэ нэрлэгдэдэг иимэ модод манай республикада хомор юм. Шара сэсэгтэй тэрэнгинүүд ехэнхидээ Зүүн Саянда, Байгал шадарай уула хадануудта ургадаг. Тиихэдээ хадын ташаланда гү, али байса хабсагайнуудта, мүн алирһа, нэрһэнэй ургадаг буртаг шэрэнги газарнуудта дайралдадаг юм.

Алтарма шара сэсэгээр бүрхөөгдэдэг тэрэнги модоной сэсэглэһэнэйнь һүүлээр тэрээндэ шэнэ набша гарадаг байна.

Иимэ модые садуудта тарибал ёһотой гоёолто боложо үгэхэ байна. Гадна, энэ ургамал хүдөө ажахыда, илангаяа мал ажал хүгжөөлгэдэ туһатай байна гэжэ һүүлэй үедэ тодорхойлогдоо. Шара сэсэгтэй тэрэнги малай зүрхэндэ, хотодо туһатай юм.

Зураг дээрэ: шара сэсэгтэй тэрэнги.

Н. Дамбаевай фототекст.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советскэ геофизическэ ракетые табилга—асари ехэ амжалта

ЛОНДОН, августын 30. (ТАСС). Советскэ Союзһаа нэгэ шататай геофизическэ ракетын табигдаһан тухай мэдээсэл Англиин газетэнүүд эгээл эли газартаа толилно. Энэ ракетын табигдаһанай ашаар замбуулин руу хүниие эльгээхэ талаар түрүүшын шухала алхам хэгдэбэ гэжэ газетэнүүд бэшэнэ. Илангаяа ракетын бууха газартаа тон зүб ерэжэ бууһаниинь, мүн 450 километрын үндэртэ гараһан хоёр нохойн яагаашьегүй бусажа ерэһэниинь айхабтар ехэ научна удхашанартай гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

«Советскэ эрдэмтэд ракетэеэ шаталгангүйгөөр һөөргэнь бусаажа шадахадаа, замбуулин руу аяншалгын агууехэ бэрхэшээлнүүдэй нэгые дабаха хэрэгтэ нилээд ехэ амжалта туйлаба гээшэ» гэжэ «Дейли Экспресс» түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

«Россин энэ агууехэ амжалтын ашаар ракетэ соо хүнүүдые һуулгаад, замбуулин руу эльгээхэ хэрэгтэ шухала ехэ алхам хэгдэбэ» гэжэ «Ньюс Кроникл» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Мүнөө Амстердамда боложо байгаа Астронавтикын уласхоорондын федерациин конгресстэ хабаадалсажа байһан Америкын эрдэмтэд советскэ геофизическэ ракетын табигдаһан тухай мэдээсэл дуулахадаа, аргагүй ехээр «сошордон гайхаа». Юундэб гэхэдэ, «замбуулинһаа амидыгаар бусажа ерэхэ асуудалыеородууд бодото дээрэнь шиидхэбэ гээшэ» гэжэ «Дейли Геральд» газетэ бэшэнэ.

Нохойнуудай амиды ерээ хада, хүнүүдшье замбуулин руу ниидээд бусажа шадаха гэжэ, мүн ракетээ гэмтээнгүйгөөр бууха газартань тон зүб буулгажа болохо гэжэ советскэ эрдэмтэд харуулба гээд «Дейли Геральдын» шэнжэлэгшэ Николас Ллойд бэшэнэ.

«Росси хадаа агууехэ ракетнэ гүрэн гэжэ мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ айхабтар элеэр харагдаба. Тиихэдэ америкынхид тэрээнһээ гээгдээ» гэжэ «Манчестер Гардиан» бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК, августын 30. (ТАСС). СССР нэгэ шататай геофизическэ ракетэ табиба гэһэн мэдээсэлые США-гэйхид һонирхон угтаа. Ракетэ бууха ёһотой газартаа тон зүб буугаа, бусажа ерэһэн хоёр нохойнуудай бэень һайн гэһэн мэдээсэлые газетэнүүд илангаяа онсолон тэмдэглэнэ.

«Советскэ Союз мүнөө үедэ 450 километрын үндэрһөө ракетые шаталгангүйгөөр бусаажа шадаха арга олобо» гэжэ вашингтонойхид тоолоно гээд Юнайтед Пресс Интернейшнл агентство мэдээсэнэ.

***

Советскэ Союзһаа геофизическэ ракетэдэ нохойнуудые һуулгаад, аяар үндэр дээрэ гаргаад бусаажа шадаһан ушар айхабтар ехэ амжалта гэжэ Венгриин, Италиин, Румыниин, Индиин, Германска Демократическа Республикын хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

„Правдын" корреспондентын асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюунуудые хилын саанахи хэблэл тайлбарилна

ЛОНДОН, августын 30. (ТАСС). Ядерна буу зэбсэгэй туршалга болюулха тухай хэлсээ Англи Холбоото Штадууд хоёртой октябриин 31-дэ Советскэ Союз эхилхээр бэлэн гэһэн мэдээсэлые «Дейли Геральд» газетэ онсолон илгаруулна. Тиихэдэ Англи, Америкэдэл адли нэгэ жэлээр бэшэ, харин хэтэ мүнхэдөө ядерна туршалга болюулагдаха ёһотой гэжэ Н. С. Хрущев тоолоно гээд газетэ тэмдэглээ.

ПАРИЖ, августын 30. (ТАСС). «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюугай удхые Парижай бүхы газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан толилоо. Ядерна туршалга болюулха тухай хэлсээндэ октябриин 31-һээ эхилэн Советскэ правительствын хабаадалсахаар зүбшөөһые тэдэнэр онсолон тэмдэглэнэ.

Эб найрамдал хамгаалха Англиин комитедэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН, августын 30. (ТАСС). Англиин олониитын эрид буруушаажа байбашье һаань, Номгон океан дээрэ ядерна буу зэбсэг туршаха гэһэн Англиин правительствын шиидхэбэри дэлхэйн олониитые нилээд ехээр доромжолон баһаһан ябадал мүн гэжэ Эб найрамдал хамгаалха Англиин комитет мэдүүлнэ.

Ядерна тэһэрэлгые элирүүлэн мэдэхэ арга бии гэжэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй тодоруулбашье һаань, мүн туршалгын хэгдэхэ бүри атомна тооһон хүн зоной энхэ элүүртэ улам ехэ аюул ушаруулна гэжэ ООН-эй научна комитедэй заабашье һаа, Англиин правительство ядерна туршалгаяа үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидхээ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Англиин нэрэ хүндэдэ хайратай бүхы хүнүүд ядерна буу зэбсэгэй туршалга болюулхын түлөө тэмсэхыень парламентын гэшүүдһээ эрихэ ёһотой гэжэ Эб найрамдал хамгаалха комитет мэдүүлнэ.

Хаммаршельдын ... Зүүн зүгтэ байһан ...

БЕЙРУТ, августын 30. ... ООН-эй генеральна секре... Хаммаршельд августын 29... данiһаа Ливан ерээ.

Америка, Англиин сэрэг... Иордани хоёрһоо гарга... ООН-эй Генеральна Ас... онсо тусхай сессиин шиид... тааралдуулан, Дүтын Зүү... байдалые гуримшуулха ту... дани, Ливанай засагаарх... сээ хэхэеэ Хаммаршельд ... юм.

Гурбан үдэрэй туршада ... нида байхадаа, Хаммарш... сейн хаантай болон И... премьер-министр Самир ... тай уулзаа. Хаммаршельды... хэрэгэй бүтэхэ талаар ни... амжалта энэ хөөрэлдөө... туйлагдаба гэжэ толилогд... мюнике соо хэлэгдэбэшье, ... шельдын хөөрэлдөөндэ ... үрэ дүн туйлагдаагүй гэж... лэй мэдээсэлнүүдһээ хараг... рэгээ ороноймнай газарһ... гаргагты гэһэн эрилтэ Ан... рэгэй үмэнэ табихаһаа И... засагаархид арсаа. Тиихэ... нэр хүршэ араб гүрэнүүд... Иорданида «аюул» ушар... һаар гэжэ шалтаһан байна...

Ливанда ерээд байхада... маршельд Ливанай засаг... түлөөлэгшэдтэй хуулита ё... заагүй.

Августын 30-да Хамм... Бейрудһээ Женева ниидэ... Сентябриин эхин багаар ... хин Араб Зүүн зүг бусаж... гэжэ мэдээсэгдэнэ.

США ядерна ... зэбсэгэй турша... үргэлжэлүүлһэ...

ВАШИНГТОН, авгус... (ТАСС). Октябриин 31-һээ... жэлэй туршада ядерна бу... гэй туршалга болюулха г... сээнэй туйлагдатар, США ... октябрьда Невада штадта ... на туршалга үнгэргэхэ хү... гэжэ Атомна энергиин ... эрхилдэг комиссиин тү... корреспондентнүүдтэ мэдүү...

Невада штадта турша... дэһэнэй һүүлээр 1958 онд... туршалга хэхэ гэһэн түсэб... юм гэжэ комиссиин түлөө... лэбэ. Мүнөө энэ түсэб... Номгон океан дээрэ ядерна... га хэгдэжэ байна. Зарим ту... нууд газар доро үнгэргэгд... ниие хэхын тулада хэдэ... туршада тоннельнууд ма... байна. Тиихэдэ туршагда... буу зэбсэг агаарай бүмбэ... гү, али башнинуудһаа хая... ха.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Ливан Иордани хоёрһоо Америка, Англиин сэрэг дары түргөөр гаргаха тухай шиидхэбэри абаһан ООН-эй Генеральна Ассамблейн онсо тусхай сессиин дүүрэһээр нэгэ хахад недели үнгэрбэ. Теэд США, Англиин засагаархид энэ шиидхэбэри дүүргэхэ гэжэ һанаалдинашьегүй гэжэ баримтанууд гэршэлнэ. Тиигэхэһээ байтагай тэдэнэр һүүлэй үедэ Ливан, Иорданида бүри бэхеэр һуурижажа, тэдэ оронуудые удаанаар эзэмдэхэ ябуулга хэжэ байна. Америка, Англиин дипломадууд Генеральна Ассамблейн шиидхэбэри дүүргэхэгүйн тулада элдэб шалтаг бэдэрнэ. Тиихэдэ тэдэнэй сэрэгэй дээдэ тушаалтад арабуудай газар дээрэ удаанаар байрлахаар түхеэрнэ.

Америка, Англиин дипломатическа зургаанууд, түбхын түрүүндэ тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд Даллес Ллойд хоёр ООН-эй Генеральна Ассамблейн шиидхэбэриие өөһэдтөө тааруугаар тайлбарилна. Энэ шиидхэбэри Ливан, Иорданиһаа гадаадын сэрэг дары гаргаха гэжэ хараалнагүй гэжэ тэдэнэр тоолоно ха. Араб оронуудта манай хэжэ байһан ябуулга «зүб ябуулга» гэжэ тэдэнэр мүнөө хүрэтэр хонгор янзаар хөөрэлдэнэ. США, Англиин хуулита засагаархид Генеральна Ассамблейн шиидхэбэриие тоогоогүй тухайгаа сэхэ хэлэхэеэ зүрхэлэнгүй, «шухала эрхэ байдалай» байгуулагдаһанай һүүлээр лэ бидэнэр араб гүрэнүүдэй газарһаа сэрэгээ гаргахабди гэжэ мэдүүлнэ.

Иимэ эрхэ байдалай нэгэн ямар бэ гэбэл, сэрэгээ гаргагты гэһэн мүнөөнэй Иорданиин правительствын гуйлта болохо байна гэжэ Англиин засагаархид тоолоно. Теэд Англиин сэрэгшэдэй хүсөөр хаан шэрээдэ тогтожо байһан Хусейн англиинхидай яашье гээ һаань, үгэһөөнь гарахагүй гэжэ бултанда эли бшуу.

США, Англиин засагаархид энэ мэтын элдэб «услови» табихадаа, Ливан Иордани хоёрто үни удаан саг соо сэрэгээ байлгажа, тэдэ оронуудые араб арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүү тэмсэл эрхилхэ гол газар болгохо гэжэ оролдожо байһаниинь элитэ.

Энэнь һүүлэй үедэ Ливан, Иорданида Англи, Америкын сэрэгэй мүнөө хэжэ байһан ябуулгаһаа элеэр харагдана. Бейрудһээ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Америкын сэрэгэй засагаархид Ливанай буһалгаашадай хажуудань шахуу танкова подразделенинүүдэй һургуули эхилээ, мүн Ливанай ниислэлэй хэдэн шэнэ районуудые эзэмдээ. Гадна, Ливанай аэродромуудай нэгэн дээрэ парашютна десантнуудые буулгаха һургуули эхилбэди гэжэ тэдэнэр соносхоо. Мүн США-гэй зургаадахи флодой корабльнуудһаа сэрэгэй базануудта хэрэглэгдэдэг барилгын ехэ материал буулгаһан ушар Америкын сэрэгшэдэй Ливанда удаан байрлаха хүсэлэнтэй байһан тухайнь гэршэлнэ. Холбоото Штадууд Райяк, Клеат гэжэ Ливанай хоёр аэродромые Америкын атомна бомбардировщигуудай байха база болгохо түсэбтэй, тиихэдэ Сири Ливан хоёрой хилэ дээрэһээ ракетэнүүдые табиха табан талмай байгуулха, мүн Бейрудэй портые США-гэй зургаадахи флодой гол база болгохо түсэбтэй гэжэ Ливанда байдаг Америкын инженернэ сэрэгэй офицер Джонсон хэлээ.

Америка, Англиин дипломадуудай, сэрэгэй дээдэ тушаалтанай Араб Зүүн зүгтэ мүнөө иимэ ябуулга хэжэ байһыень харахадаа, бүхы оронуудай арадууд зэбүүрхэн буруушаана. Генеральна Ассамблейн шиидхэбэриие удаан дүүргэжэ үгэхэгүйн тулада США-гэй засагаархидай урдаа баридаг элдэб шалтаг хуу хуурмаг, тиимэһээ дэлхэйн олониитэ тэдэнэй мэхэ гоходо орохогүй. «Ливан, Иорданида США, Англиин сэрэгээ оруулһан «шалтагааниинь» эхинһээ хойшо хүндэтэй дээрэ тоологдохогүй байгаа һаа, мүнөө тэдэнэй саашадаа эдэ оронуудта байха шалтагаан бүришье өөдэгүй» гэжэ Мексикын «Эль Популар» газетэ бэшэнэ. «Хэрбээ Дунда Зүүн зүгтэ байдал ехээр шангадажа, дайнай аюулай дүтэлбэл, США-гэй эгээл эрхим союзнигуудшье тэрэниие дэмжэхэгүй» гэжэ газетэ бэшэһэн байгаа. Мүн США-гэйшье хэблэл Дүтын Зүүн зүгтэ Америкын сэрэгэй мүнөө хэжэ байгаа ябуулгань нилээд аюулта хойшолонгуудтай байха гэжэ тоолоно. «Америкын сэрэгэй Ливанда саашадаашье байгаа һаань, тэндэ сэрэг дайн пүшэгэнэшэхэдөө болохо» гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство бэшэһэн байна.

Теэд «мэнэ мэнэ дайн эхилхэнь» гэхээр политика ябуулха гээшэ Даллесай гадаадын политикын гол шухала зүйлынь бшуу. Даллес болон тэрэниие дэмжэгшэд уласхоорондын түгшүүрилые багаханааршье һуларуулхагүй гэжэ байха шадалаараа оролдоно. Шахардуу шанга байдалай нэгэ баахан зөөлэрхэдэ, тэдэнэр ямаршье аргаар һаань, түгшүүрилтэ байдал баһа бии болгохо гэжэ оролдоно.

Жэшээнь, мүнөө Ливан Иордани хоёрһоо булимтарагшадай сэрэг гаргаха тухай ООН-эй Генеральна Ассамблейн шиидхэбэри абаһанай удаа Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалай бага зэргэ зөөлэржэ эхилхэдэнь, США-гэй гүрэнэй департамент, США-гэй сэрэгэй засагаархид дэлхэйн ондоо хубида—Алас Дурна зүгтэ Хитадай Арадай Республикада харата муухайгаар үһэрин, уласхоорондын байдал шангадхажа байна. Алас Дурна зүгтэхи ябуулгаараа Дүтын Зүүн зүгтэ үйлдэжэ байгаа хара хэрэгһээ дэлхэйн олониитын анхаралые хадууруулха гэжэ США-гэй засагаархид оролдоно.

Хитадай хажууда долоодохи флодоо абаашахынгаа урда тээ, мүн Хитадай Тайвань арал дээрэ шэбээлшэһэн чанкайшистнарые гэнжэһээнь дахин табихынгаа урда тээ Вашингтоной засагаархид Хитадай Арадай Республикые элдэб эсээр хардаһан, гүрдэһэн байха юм. Хитад «Алас Дурна зүгтэхи амгалан байдалда аюул тохёолдуулжа байна» гэһэн худал хуурмаг үгэ тэдэнэр тараагаа. Тииһэнэй һүүлээр иимэ юумэн болобо. Америкын долоодохи флот, Филиппин, Японодо байдаг США-гэй далайн, агаарай сэрэгэй базанууд тулалдахаар бэлэн болгогдобо. Дэлхэйн ондоо хубинуудта байһан Америкын сэрэгэй корабльнууд Тайвань тээшэ ошобо. «Яаралтай зүблөө хэхын тулада» Тайваньда Америкын сэрэгэй дээдэ тушаалтад суглараба. Алас Дурна зүгтэ байдаг Америкын далайн-сэрэгэй корабльнуудые бүри хүсэтэй болгохо зорилгоор Америкын самолёт, корабльнуудые тиишэ яаралтай түргөөр эльгээхэ тухай асуудал Америкын сэрэгэй ажал-ябуулагшад шэнжэлэн үзэжэ байна гэжэ Юнайтед Пресс Интернейшнл агентство мэдээсэһэн байна. Сентябриин эхин багаар Америка, чанкайшистнарай далайн-сэрэгэй хүсэнүүд, далайн ябаган сэрэг хамтадаа һургуули хэхэеэ байна.

Сэрэг дайнда энэ мэтээр бэлэдхэхынгээ хажуугаар США чанкайшистнарые тухиржа, КНР-тэ добтолуулна. «США-да хэгдэһэн» гэжэ тамгатай чанкайшистнарай корабль, самолёдууд Хитадай газар уһые, агаарай дайдые саг үргэлжэ дабана, тиихэдэ Хитадһаа тон ойро байдаг Цзиньмыньдао (Куэмой) гэжэ аралһаа чанкайшистнарай артиллери КНР-эй дүтын һуурин газарнуудые буудана.

Мүн энээнэй хажуугаар Англишье хабшуулдана. Гонконг... даг Англиин самолёдууд... үедэ Хитадай хилые олон д... баа гэжэ КНР-эй прави... августын 27-до Англида ... ното соо хэлэгдээ.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ ... гансал США болон тэдэн... маршадай Алас Дунда ... Зүүн Урда Азидахи амга... далда аюул тохёолдуулж... ниинь элитэ.

Америкын сэрэгэй ингэж... тэ дайсан харша ябуулга ... бүхы дэлхэйн зон ехээр... болоно. Тэдэнэр КНР-т... США-гэй үһэрилгые эрид ... руушаагаад, энээниие «зэ... римхэй ябуулга гээшэ» гэ... лоно. Гэхэтэй хамта, США ... шистнарые дэмжэхэеэ боли... той, мүн Хитадай ООН-дэ ... лэгдэхэ ябадалда һаад ... хаяа болихо ёһотой гэһэн ... дэлхэйн зон улам шангаар... байна. Америкын засаг... дали доро чанкайшистнар... зоргоороо аашалжа байһа... дай анханай аралнууд Х... бусаагдаха ёһотой, энээн... һаалта хэхэ ёһогүй гэжэ ... тоолоно. «Хэрбээ Хитад ту... литикаяа Америкын хуби... дэ, эндэһээ дайнай аюул ... зайсахагүй» гэжэ Индиин ... та Базар Патрика» газетэ...

Дүтыншье, Алас Дурна... тэ аюулта шанга байдал ү... жа байһан империалисти... литикые болюулха гэһэн ... бүхы дэлхэйн арадууд нэ... гаар табижа байна.

Н. Чи...

Редактор **Ц. Ц. ЦИБ...**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26 Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59, пропаганды и местной информации — 35... культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32 Для междугородных переговоров — 16.

Н 00827. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 31...